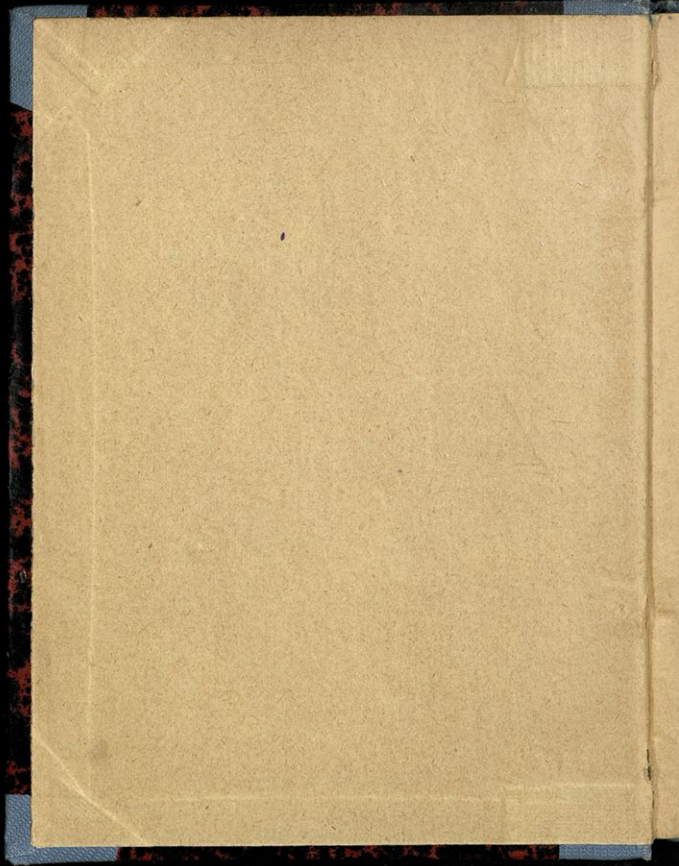
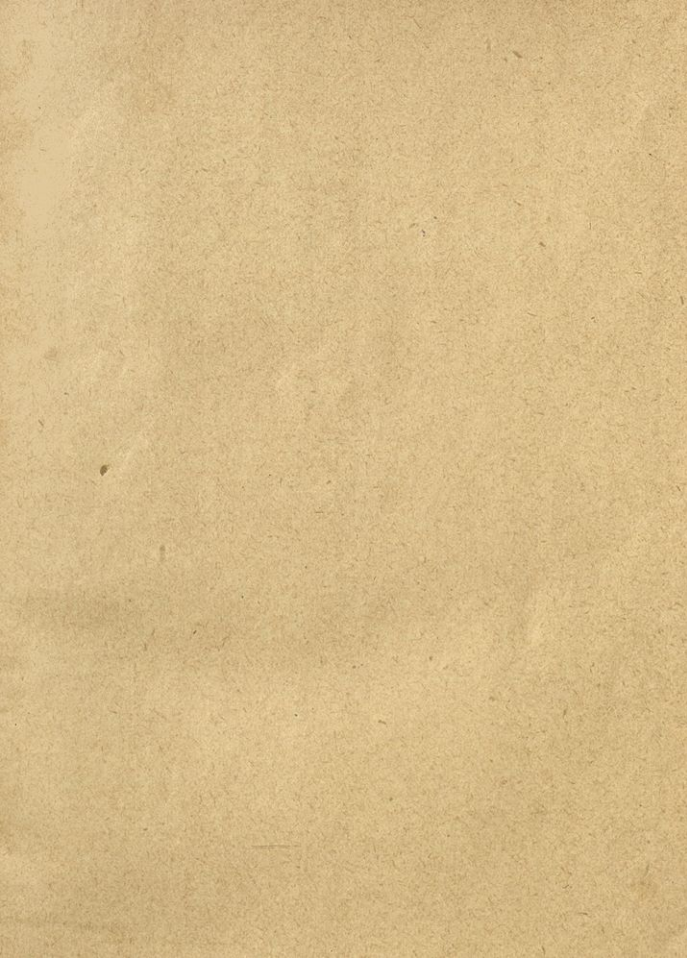

I
B.32.478
g

Handwritten text on the spine, oriented vertically.

DUBROVSKI.

Povest.

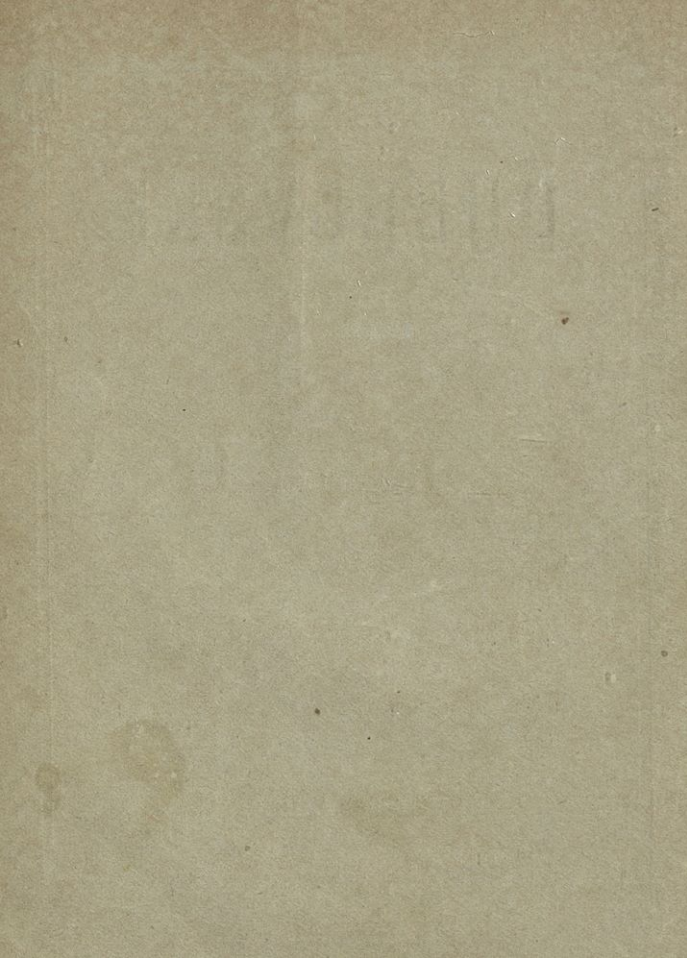
Spisal **A. S. Puškin.**

Poslovenil J. P.

(Ponatisneni listki iz „Slovenskega Naroda“.)

V Ljubljani, 1883.

Natisnila in založila „Narodna Tiskarna“.

DUBROVSKI.

Povest.

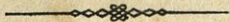

Spisal

A. S. Puškin.

Poslovenil

J. P.

Jan Vukobrat

V LJUBLJANI.

Tiskala in založila „Narodna Tiskarna“.

1883.

II, 3, 32.478, 9

030004716

LD=83942528

Prvo poglavje.

Pred nekoliko leti živel je na jednom svojih posestev star rusk plemenitaš, Kirila Petrovič Trojekurov. Njegovo bogastvo, plemeniti rod in zveze z visokimi osebami dajale so mu veliko veljavo v guberniji, kjer se je nahajalo njegovo posestvo. Razvajan od vsega, kar ga je okroževalo, vajan je bil dajati polno svobodo svojej naglej nravi in vsem domišljijam svojega omejenega uma. Sosedje bili so pripravljeni ustrezati najmanjšim njegovim željam; gubernijski uradniki trepetali so pred njegovim imenom. Kirila Petrovič smatral je vse te znake udanosti liki dolžen davek. Njegova hiša bila je vedno polna gostov, ki so vsi bili pripravljeni zabavati njega gosposko lenobo, udeležujoč se njegovih hrupnih, dostikrat celo bujnih zabav. Nihče se ni upal odreči njegovim povabilom, da ne pride v gotove dni s spodobnim spoštovanjem v Pokrovsko selo. Kirila Petrovič je bil jako gostoljuben, vzlic nenavadnim svojim fizičnim silam bolehal je dvakrat v

tednu od požrešnosti, vsak večer bil je pa jako dobre volje.

Vsakdanji opravi Pokrovskega vlastelina bile so vožnje po njegovih obširnih posestvih, dolgotrajne gostije, vsakovrstne, slednji dan na novo izmišljene burke, žrtva katerih bil je kak nov znanec, pa tudi stari prijatelji se neso mogli vselej izogniti temu, izimši jedinega Andreja Gavriloviča Dubrovskega. Ta Dubrovski, bivši gardin poročnik, bil je najbližji njegov sosed in posedoval je sedemdeset duš. Trojekurov, ki je bil surov celo z najvišjimi osebami, spoštoval je Dubrovskega, dasi je ta bil ubog. Nekdaj bila sta tovariša pri vojaki in Trojekurov poznal je iz skušnje njegov zamerljiv in odločen značaj. Okoliščine so ju ločile na dolgo: Trojekurov je hitro popenjal se kvišku, Dubrovski je pa radi slabih premoženjskih razmer bil prisiljen odpovedati se službi in naseliti se na svojem posestvu. Kirila Petrovič zvedel je to in ponudil mu svoje pokroviteljstvo; Dubrovski se mu je zahvalil za to, in ostal je ubog in nezavisen. Čez nekaj let je bil Trojekurov kakor general en chef odpuščen iz službe in priselil se je na svoje posestvo; ona dva sta se

zopet videla in razveselila se drug družega. Od tega časa bila sta slednji dan vkup; Kirila Petrovič, ki še nikdar v svojem življenju ni nikogar počastil s svojim obiskom, zahajal je pogostem v hišo svojega tovariša. Oba jednako stara, rojena v enakem stanu, jednako izrejena, strinjala sta se nekoliko tudi v značaji in nagnjenostih; v nekaterih ozirih je tudi njijina osoda bila jednaka: oba sta se ženila iz ljubezni, oba sta kmalu bila udovca in oba sta imela po jednega otroka. Sin Dubrovskega odgojeval se je v Petrogradu, hči Trojekurova je prarastla pri svojem očetu, in Trojekurov je dostikrat rekel Dubrovskemu: „Čuj, bratec Andrej Gavrilovič, kadar bo iz tvojega sinu kaj, dam mu svojo Maričko, če bi bil tudi tako ubog, kakor sokol.“ Andrej Gavrilovič zmajeval je z glavo in navadno mu odgovarjal: „Ne, Kirila Petrovič, moj Volodček ni primeren ženin za Marijo Kirilovno. Ubog plemenitaš naredi bolje, če vzame ubogo plemenito deklico in ostane gospodar v svojej hiši, kakor bi pa bil samo oskrbnik razvajene ženske.“

Vsi so zavidali soglasje, ki je vladalo mej prevzetnim Trojekurovim in ubogim njegovim sose-

dom, ter čudili so se predrznosti poslednjega, ki je dostikrat pri mizi Kirile Petroviča povedal naravnost svoje mnenje, ne zmeneč se za to, če bi tudi nasprotovalo mnenju gospodarja. Nekateri drugi so že tudi poskušali posnemati ga in prestopiti dolžno pokorščino, a Kirila Petrovič jih je tako prestrašil, da so za vselej izgubili veselje do takih poskusov, in Dubrovski je ostal sam zunaj občnega zakona. Nepričakovan slučaj je pa vse razdril in premenil.

Bilo je nekega jesenskega dne. Kirila Petrovič pripravljaj se je na lov. Že prejšnji dan je bilo ukazano pesarjem in hlapcem, da morajo biti pripravljeni ob petih zjutraj. Šotor in kuhinja bila sta že prej poslana na mesto, kjer je imel obedovati Kirila Petrovič. Gospodar in gostje podali so se na pasji dvor, kjer je več nego pet sto hrtov in prepelicarjev živelo v obilosti in veselji, slaveč dobrotljivost Kirile Petroviča v svojem pasjem jeziku. Tu je bila tudi bolnica za bolne pse pod nadzorstvom štabnega zdravnika Timoške, in poseben oddelek, kjer so psice kotile in dojile svoje mladiče. Kirila Petrovič se je ponašal s tem lepim zavodom in nikoli ni opustil priložnosti, pobahati se ž njim pred

svojimi gosti, katerih ga je že vsak ogledal kakih dvajsetkrat. On je hodil po pasjem dvoru, okrožen od svojih gostov in spremljan od Timoške in glavnih pesarjev, ustavil se je pred nekaterimi pasjimi hišicami, zdaj povprašujoč po zdravji nekaterih bolnih psov, zdaj delajoč bolj ali manj stroge in pravične opazke, zdaj pa zopet kliče k sebi znane pse in razgovarjajoč se ž njimi. Gostje smatrali so za dolžnost, hvaliti pasji dvor Kirile Petroviča, samo Dubrovski je mračno molčal; on je bil strasten lovec, pa njegovo stanje mu je dovoljevalo držati samo dva hrta in jednega prepeličarja, on ni mogel zatreti neke zavisti, ko je videl tak zavod. „Kaj si tako mračen, bratec,“ vprašal je Kirila Petrovič, „ali ti ne dopade moj pasji dvor?“ — „Ne to,“ odgovoril je odurno Dubrovski: „vaš pasji dvor je silno lep, težko imajo vaši posli tako življenje, kakor vaši psi“. Jeden pesarjev bil je razžaljen. „Mi se čez svoje življenje,“ rekel je, „nemamo, hvala Bogu in našemu gospodu, nič pritoževati; a kar je res, to je res; marsikateri vlastelin bi jo uganil, ko bi zamenil svojo hišo s tem pasjim dvorom; večkrat bil bi sit in gorkejši bi imel.“ Kirila Petrovič

se je glasno zasmeljal predrznej opazki svojega hlapca in gostje so se zahohotali ž njim, če tudi so čutili, da pesarjeva opazka velja tudi njim. Dubrovski je obledel in niti besedice ni izpregovoril. Zdaj so prinesli v škafu Kirili Petroviču novorojene psičke, on je izbral dva izmej njih, druge je pa ukazal utopiti. Mej tem se je pa skrtil Andrej Gavrilovič, in nikdo ni tega opazil.

Vrnivši se iz pasjega dvora usel se je Kirila Petrovič k večerji, in še le takrat je pograšil Dubrovskega. Posli so mu povedali, da je Andrej Gavrilovič odšel domov. Trojekurov ukazal je brž teči za njim, in vsekako pripeljati ga nazaj. Še nikdar ni šel na lov brez Dubrovskega, izkušenega in bistrega poznavatelja pasjih lastnostij in nezmotljivega razsojevalca vseh možnih lovskih preprirov. Sluga, ki je tekel za njim, se je vrnil, ko so še sedeli pri večerji, in naznanil je svojemu gospodu, da ga Andrej Gavrilovič nikakor ni hotel poslušati in vrniti se. Kirila Petrovič poslal je drugič ravno istega slugo povedat Andreju Gavriloviču, da naj brž pride prenočit v Pokrovsko, če ne, se bo on, Trojekurov, sprl ž njim na veke. Sluga je zopet

odhittel. Kirila Petrovič je ustal izza mize, odpustil je goste in odpravil se spat.

Drugi dan bilo je njegovo prvo vprašanje: „Ali je tukaj Andrej Gavrilovič?“ Podali so mu pismo, zganeno v trikot. Kirila Petrovič ukazal je svojemu pisarju prečitati mu je na glas, in izvedel je sledeče:

„Premilostljivi gospod moj! Jaz tako dolgo ne mislim priti k vam, dokler mi ne pošljete pesarja Paromoško prosit me za zamero; in jaz, če se mi bo zdelo, ga bom kaznoval, ali mu bodem pa odpustil; a burk trpeti od vaših hlapcev nečem, pa tudi od vas ne, kajti jaz nesem norec, temveč star plemenitaš. Zdaj pa ostanem vaš pokorni sluga, Andrej Dubrovski.“

Po sedanjih pojmi o etiketi bilo bi to pismo jako neprilичno; pa ono ni razsrdilo Kirile Petroviča s svojim zlogom, a le s svojo vsebino. „Tako!“ zakričal je Trojekurov skočivši bos iz postelje: „jaz naj bi pošiljal svoje ljudi k njemu, da bi jih on sodil! On naj bi jih kaznoval ali pomiloščeval! Kaj se je še izmislil? Ali ne ve, s kom ima opraviti?“

Ga bom že naučil! Še objokoval bo to pri meni! Izvedel bo, kako se zapoveduje Trojekurovu!"

Kirila Petrovič se je oblekel ter jahal na lov v svojej navadnej sijajnosti. Pa na lovu ni bilo sreče; ves dan videli so samo jednega zajca, pa še tisti jim jo je upihal; kosilo pod šatorom tudi ni šlo v slast, saj Kirili Petroviču ne, kajti pretepel je kuharja, psoval je goste, in na povratku jahal z vsemi lovskimi tovariši nalašč po polji Dubrovskega.

Drugo poglavje.

Minulo je nekaj dni, a sovraštvo mej sosedoma se ni pleglo. Andrej Gavrilovič se ni več vrnil v Pokrovsko, in Kirila Petrovič se je dolgočasil brez njega, njegova nejevolja se je izlivala v najrazžaljivejših izrazih, kateri so vsled gorečnosti tamošnjih plemenitašev prišli na ušesa Dubrovskemu, povekšani in dopolneni. Nov slučaj uničil je tudi poslednje upanje na pomirjenje.

Dubrovski je ogledoval svoje posestvo; bližajoč se brezovemu gozdiču, zaslišal je udarce sekire, in čez jedno minuto tresk padlega drevesa; hitel je tja, in našel je Pokrovske kmete, ki so kradli drva.

Zagledavši ga so zbežali; pa Dubrovski je s svojim kočijažem ujel jednega, katerega je peljal zvezanega na svoj dom; vrhu tega pala sta dva sovražnikova konja zmagovalcu v plen. Dubrovski bil je neizrečeno jezen; poprej se Trojekurovljevi ljudje, znani razbojniki, nikdar neso predrznili škode delati po njegovih posestvih, znajoči za njegovo prijateljstvo z njihovim gospodarjem. Zdaj je Dubrovski videl, kako porablja razpor, ki je nastal mej njim in njegovim sosedom, ter sklenil postopati proti vsem pojmom o vojnem pravu: dal je pretepti ujetnika s šibami, katere so tatje sami nakradli v njegovem gozdiči, a konja poslal je na delo in pripisal ju k domačej živini.

Sluh o tem dogodku prišel je še tisti dan do ušes Kirili Petroviču. On se je razjaril, in v prvem srdu hotel je že z vsemi svojimi posli napasti Kistenjovko (tako se je imenovala vas njegovega soseda), razdjati jo do tal, ter oblegati gospodarja v njegovej lastnej hiši; taka junaška dela pri njem neso bila nič novega; pa kmalu se je premislil. Korakajoč s težkimi koraki po sobi gori in doli, pogledal je nepričakovano skozi okno ter zagledal tri

konje ustaviti se pred njegovimi vrati; človek v usnjatej kapi in frizovem plašči zlezal je z voza in podal se je v prizidek k oskrbniku. Trojekurov spoznal je prisednika Šabaškina, velel ga je poklicati. Čez jedno minuto stal je že Šabaškin pred Kirilo Petrovičem, globoko priklanjajoč se in pričakujoč, kaj mu ima povedati.

„Na zdravje . . . prav nalašč, kakor bi te bil klical,“ rekel je Trojekurov: „kaj te je pa pripeljalo semkaj?“

— „Šel sem v mesto, vaša prevzvišenost,“ odgovoril je Šabaškin: „šel sem k Ivanu Demjanovu, da zvem, če ni kakih ukazov?“

„Ravno prav si prišel . . . kakor bi te klical, zdaj te potrebujem; pij vodko in poslušaj!“

Tak prijazen vzprijem je iznenadil prisednika; zahvalil se je za vodko, in poslušal je Kirilo Petroviča z največjo pazljivostjo.

„Moj sosed je,“ rekel je Trojekurov, „mali posestnik in pravi surovež: jaz mu hočem vzeti posestvo . . . kako misliš ti o tem?“

— Vaša prevzvišenost, ali so tu kaki papirji?

„Neumnost, bratec . . . kaj blebetaš? Kake papirje hočeš imeti? Tu gre samo za to, da mu vzamem posestvo s papirji ali brez papirjev.“

— Vaša prezvišenost, to je težko.

„Pomisli bratec, preudari dobro!“

— Ko bi vi mogli dobiti od soseda pismo, vsled katerega je dobil on posestvo, potem seveda . . .

„Že razumem, pa ravno to je hudo: njemu so zgoreli vsi papirji ob požarji.“

— Kako, vaša prevzvišenost, papirji so mu zgoreli? Kaj je boljšega za vas? V takem slučaju postopajte po postavi: brez vsake dvombe ustreglo se bo vašemu zahtevanju.

„Ali misliš? Glejmo, jaz se zanašam na tvojo umljivost; a o mojej hvaležnosti bodi zagotovljen.“

Šabaškin je odšel poklonivši se skoraj do tal; precej je on začel delovati v tej zadevi in vsled njegove spretnosti dobil je ravno čez štirinajst dni Dubrovski povabilo iz mesta, da mora priti k sodišču in prinesiti one papirje, po katerih pripada njemu selo Kistenjovka.

Andrej Gavrilovič je ostrmel, in še tisti dan pisal je za odgovor dosti surovo pismo, v katerem

je objasnil, da je dobil selo Kistenjovko po pokojnem očetu, da jo poseduje po pravu nasledstva, da Trojekurova to nič ne briga, da je vsako tuje poseganje na njegovo lastnino — intriga in goljufija.

To pismo napravilo je jako prijeten utis na dušo prisednika Šabaškina; videl je prvič, da je Dubrovski le malo izurjen v pravadah; drugič, da človeka tako togotnega in neprevidnega ne bo težko pripraviti v najneugodnejši položaj.

Andrej Gavrilovič, hladnokrvno pregledavši dano vprašanje, je izprevidel, da bo treba temeljitejše in obširnejše odgovoriti; precej je spisal temeljito pismo, pa pozneje se je pokazalo, da še ni zado-stovalo.

Pravda se je vlekla. Prepričan, da ima prav, ni se Andrej Gavrilovič dosti brugal za to; ni ga veselilo, pa tudi mogel ni okrog sebe posipati denarjev, norčeval se je iz podkupljive vesti črnilnega rodu in misel, da bo postal žrtva kake intrige, mu še prišla ni v glavo. Trojekurov je ravno tako malo mislil, da dobi začeto pravdo. Šabaškin je delal zanj, strašil in podkupoval sodnike, krivo razlagal in zavijal vse mogoče ukaze. Kakor koli je že bilo:

18 . . leta dne 9. februarja dobil je Dubrovski od mestne policije povabilo, javiti se k okrožnemu sodišču, da izvé njega razsodbo v pravdi mej njim, poročnikom Dubrovskim in generalom en chef Trojekurovim zaradi prepirljivega posestva, in podpiše, ali je zadovoljen ali ne. Še tisti dan podal se je Dubrovski v mesto; na poti ga je došel Trojekurov; prevzetno sta pogledala drug družega, in Dubrovski je zapazil hudoben smehljaj na obrazu svojega protivnika.

Prišedši v mesto ustavil se je pri znanem kupcu, prenočil je pri njem in drugi dan oglasil se je pri okrožnem sodišči. Nikdo se ni zmenil zanj; za njim prišel je Kirila Petrovič; uradniki so ga pozdravili z globoko udanostjo, primaknili so mu stol iz spoštovanja k njegovemu činu, letom in debelosti; on se je usel, Andrej Gavrilovič se je pa stojé naslonil na zid. Nastala je globoka tišina, in tajnik začel je čitati z močnim glasom razsodbo sodišča. O njenej vsebini govoriti ni treba. Prisednik je ustal in z nizkim poklonom obrnil se je k Trojekurovu ter poprosil ga podpisati predloženi papir. Zmagovalno vzela je iz njegove roke pero, in pod-

pisal je pod razsodbo sodišča svojo popolno zadovoljnost.

Vrsta je prišla na Dubrovskega. Tajnik podal mu je polo; pa Dubrovski stal je mirno, povešajoč glavo. Tajnik je ponovil svoje zahtevanje: „podpisati, ali je zadovoljen ali ne, in ako on, proti pričakovanji, čuti po svojej vesti, da je njegova stvar pravična, ako namerava v po zakonu določenem času pritožiti se na višjem mestu.“

Dubrovski je molčal pri tej priči privzdignil je glavo, oči so se mu zasvetile, udaril je z nogo ob tla in porinil je tajnika proč s tako silo, da je ta pal, zgrabil je črnilnico in vrgel jo v prisednika. Stražniki so pribežali zaslišavši hrup, in s trudom so se ga polastili. Vlekli so ga ven in posadili na sani. Trojekurov šel je ven za njim, spremljevan od vsega sodišča; nepričakovana zblaznost Dubrovskega napravila je silen utis na njegovo domišljijo; sodcev, ki so se nadejali njegove hvalnosti, ni spoznal za vredne jedne prijazne besede; brž se je odpeljal v Pokrovsko, na skrivnem ga je mučila vest in ni ga popolnem zadovoljila zmaga njegovega sovraštva. Dubrovski je mej tem ležal v po-

stelji; okrajni zdravnik (ne baš nevednež) puščal mu je kri, stavil mu je pijavke in španjske muhe; zvečer se mu je zboljšalo, in drugi dan so ga odpe-
ljali v Kistenjovko, ki že skoraj ni bila njegova.

Tretje poglavje.

Minulo je precej časa, a zdravje Dubrovskega bilo je še vedno slabo. Napadi blaznosti se sicer neso več ponavljali, pa njegove sile so znatno oslabele. Pozabil je svoja prejšnja opravila, le poredkem šel je iz sobe in bil je zamišljen po cele dneve. Jegorovna, dobra starka, ki je nekdanj stregla njegovemu sinu, bila je zdaj njegova postrežnica. Pazila je nanj, kakor na otroka, pravila mu je, kdaj je čas obedovati in iti spat, pitala ga je in pokladala ga spat. Andrej Gavrilovič jo je poslušal; razen ž njo ni z nikomur občeval. On ni bil v stanu misliti o svojih zadevah, o gospodarstvu, in Jegorovna je spoznala, da je neobhodno potrebno, naznaniti vse mlademu Dubrovskemu, ki je služil v nekem gardinem polku in bival zdaj v Petrogradu. Odrjavši list iz knjige za stroške, narekovala je kuharju Haritonu, ki je jedini znal čitati in pisati

v Kistenjovki, pismo, katero je še tisti dan slala na pošto.

Čas je, da seznanimo čitatelja s pravim junakom naše povesti.

Vladimir Dubrovski odgojeval se je v kadet-skejšoli in stopil je iz šole kot praporščik v gardo. Oče ni varčeval za njegovo prilično vzdrževanje in mladi mož dobival je z doma več, kakor je mogel pričakovati. Vroče krvi in čestilakomen, dovoljeval si je razkošne zabave, kvartal je, zabredel v dolgove, malo brigajoč se za bodočnost, mislil je mimgrede, da bo prej ali slej mogel vzeti bogato nevesto.

Nekega večera, ko je sedelo nekaj častnikov pri njem, valjajoč se po divanu in kadeč tobak iz jantarjevih pip, podal mu je njegov sluga Griša pismo, katerega naslov je osupnil mladega moža. Hitro ga je razpečatil in prečital sledeče:

„Gospod naš, Vladimir Andrejič, jaz, tvoja stara varuhinja, predrznem se ti pisati o zdravji tvojega očeta. On je jako slab, včasi se mu meša in cel dan sedi kakor neumno dete — pa življenje in smrt je v božjih rokah — pridi ti k nam, ljubeznivi sokol moj, pošljemo ti konje v Pesočno naproti.

Čuj, okrožno sodišče hoče oddati nas Kirili Petroviču Trojekurovu — ker smo mi njegovi, kakor pravijo, a mi smo od nekdanj vaši — še nikdar nismo tega slišali. Ti, ki živiš v Petrogradu, sporoči to očetu-carju, on ne bo dopustil nam škodovati. Zdaj ostanem verna služkinja, varuhinja Arina Jegorovna Buzirjovna.“

Vladimir Dubrovski prečital je večkrat te jako nerazločne vrstice. On je zgubil svojo mater v detinskih letih in svojega očeta skoro poznal ni, kajti pripeljali so ga v Petrograd, ko je spolnil osmo leto. Pri vsem tem bil je romantično navezan nanj, in je tem bolj ljubil rodovinsko življenje, kolikor manj je užil tihih radostij.

Misel, da zgubi svojega očeta, mučila je njegovo srce, a položaj ubogega bolnika, katerega je uganil iz pisma, ga je strašil. Predstavljal si je ubozega očeta, ostalega v pustej vasi v oskrbi neumne starke in poslov . . . trpečega in ugasujočega v telesnih in duševnih mukah. Vladimir Andrejevič očital si je neodpušljivo neskrbnost. Dasi ni dolgo dobil nobene vesti od očeta, vendar se ni potrudil kaj po-

izvedeti, misleč, da se je podal on na potovanje, ali pa da ima preveč skrbij z gospodarstvom.

Sklenil je, potovati k njemu, in celo odpovedati se službi, ako bi očetova bolezen zahtevala njegove navzočnosti. Tovariši odšli so, zapazivši njegov nemir. Ostavši sam, spisal je Vladimir prošnjo za odpust, zažgal je pipo in uglobil se v globoko zamišljenost . . .

Vladimir Andrejič približal se je k tej postaji, kjer je moral zaviti na Kistenjovko. Njegovo srce bilo je napolneno z nekim žalostnim predčuvstvom: bal se je, da ne bi dobil očeta več živega; predstavljal si je otožno življenje, ki ga čaka v vasi; pustost, pomanjkanje tovaršije in skrbi za gospodarstvo, o katerem ni ničesar razumel. Prišedši na postajo šel je k nadzorniku in poprosil ga za poštno konje. Nadzornik ga je vprašal, kam misli potovati, potem mu je pa objavil, da ga konji iz Kistenjovke čakajo že štiri dni. Kmalu je prišel k Vladimiru Andrejeviču stari kočijaž Anton, nekdanj vodč ga v stajo in skrbeč za njegovega majhnega konjička. Anton je začel jokati, ko ga je zagledal, priklonil se mu je do tal, povedal mu, da stari nje-

gov gospod še živi, in tekel je zapregati konje. Vladimir Andrejevič zahvalil se je za ponudeni zajutrek, in hitel je odpotovati. Anton ga je vozil po stranskih potih, in unel se je mej njima sledeči pogovor:

„Povej mi blagovoljno, kaj ima moj oče s Trojekurovim?“

— Bog ve kaj, dragi Vladimir Andrejič; gospod se je sprl s Kirilo Petrovičem, in ta je šel k sodišču — če tudi je sam nekaj sodnika. Pa nam hlapcem ne spodobi se razsojevati gospodske zadeve; oh zastonj se je upiral pri sodišči vaš oče Kirili Petroviču: s šibo ne prebiješ klade.

„Kakor se vidi, ta Kirila Petrovič dela pri vas, kar hoče!“

— In prav res je to, gospod: za prisednika se on, slišiš, še zmeni ne, predsednik sodišča je pa vedno gotov k njegovim uslugam; gospôda prihajajo k njemu na poklon: tu se res mora reči, če je le polno korito, se svinje že dobé.

„Ali je res, da bo on vzel naše posestvo?“

— Oh, gospod, slišali smo tako. Pred nekaterimi dnevi rekel je Pokrovski cerkovnik na botrinji

pri našem starosti: zadosti ste že postopali in veselili se, kmalu vas dobi v roke Kirila Petrovič; a kovač Mikita mu je rekel: zadosti je Saveljič, ne žali botra in ne vznemirjaj gostov. Kirila Petrovič je sam zase, a Andrej Gavrilovič tudi sam zase — a mi smo božji in carjevi; a na tuje povelje še gumba ne prišiješ.

„Tedaj vi ne marate priti pod gospodarstvo Trojekurova?“

— Pod gospodarstvo Kirile Petroviča? Gospod Bog nas obvaruj in nam prizanesi! Pri njem je še domačim slabo; a če dobi nas, ne slekel bi nam samo kože, nego tudi meso. Ne, Bog ohrani nam dolgo Andreja Gavriloviča, a če nam njega Bog vzame, nam ni treba drugega gospodarja, kakor tebe: ti si naš skrbni oče. Ne zapusti nas, in mi se bomo držali tebe.

Pri teh besedah je Anton mahnil z bičem, pri-trknil z vajeti, ter konji spustili so se v dir.

Ganen od udanosti starega kočjaža umolknil je Dubrovski, in zamislil se je. Minulo je več kakor jedno uro, kar ga prebudi Griša s klicem: Tu je Pokrovsko.

Dubrovski je privzdignil glavo. Peljal se je po bregu širokega jezera, iz katerega je tekla rečica, zvijajoča se mej hribi. Na jednom iz njih, mej gostim zelenim grmovjem, vzdigovala se je zelena streha in belveder ogromne zidane hiše, cerkev s petimi kupljami in stari zvonik. Dubrovski poznal je ta mesta, spomnil se je, da je tam na holmu dostikrat igral z majhno Marijo Trojekurovo, katera je bila dve leti mlajša od njega in je že takrat obetala biti krasotica. Hotel je kaj izvedeti o njej od Antona; pa nekaka bojzljivost ga je zadrževala.

Približavši se gospodskej hiši, zagledal je bliščati belo obleko mej drevjem. Takrat je Anton udaril po konjih, slušajoč skupno častoljubje vaških kočjažev in voznikov; spustil se je v dir čez most in mimo vrta. Odpeljavši se iz vasi, vozila sta se navkreber, in Vladimir zagledal je brezov gozdič, a na levi, na odprtem mestu — sivo hišico z rudečo streho; srce mu je začelo biti — pred njim bila je Kistenjovka in revna hiša njegovega očeta.

Čez deset minut prišel je na gospodsko dvorišče. Gledal je okrog z nepopisljivim razburjenjem: dvanajst let že ni videl svojega doma. Brezice, ki

so bile ravnokar posajene okoli ograje, zrastle so že v visoka, senčnata drevesa. Dvor, nekdamj olepšan s tremi pravnimi cvetličnimi gredicami, mej katerimi je držala široka, skrbno pometena pot, premenil se je v nepokošen travnik, po katerem se je pasel privezan konj. Psi so zalajali; spoznavši Antona so pa umolknili in jeli mahati s kosmatimi repi. Posli prišli so iz družinske sobe in okrožili so mladega gospoda s hrupnimi izjavi radosti. S težavo mogel je predreti skoz veselo tolpo, in stekel je na trohljive stopnice; v veži srečala ga je Jegorovna, in z jokom je objela svojega gojenca. „Ali si zdrava, ali si zdrava?“ ponavljal je, stiskajoč na srce dobro starko: „kaj je z očetom, kje je on? Kako mu je?“ To trenutje prilezel je v sobano, težko prestavljajoč nogi, stavec visoke rasti, bled in sub, v ponočnej suknji in ponočnej čepici. „Kje je Volodček?“ spregovoril je s slabim glasom, in Vlad mir je goreče objel svojega očeta. Veselje je bolnika preveč pretreslo, oslabel je, nogi ga nesti nosili; pal bi bil, ko bi ga ne bil prijel sin. „Zakaj si ustal s postelje?“ rekla mu je Jegorovna: „še na nogah ne more stati, pa se vlači tod mej ljudmi“. Starca odnesli

so v spalnico. Rad bi bil govoril ž njim; pa misli so se mu mešale v glavi, in njegove besede neso imele nikake zveze. Umolknil je in zadremal je od trudnosti. Vladimira je pobilo njegovo stanje. Nastanil se je v njegovej spalnici in prosil je pustiti ga samega z očetom. Domačinci so ga ubogali in obrnili so se k Griši, peljali so tega v družinsko sobo in pogostili ga po kmečkej navadi z največjo prijaznostjo, ter nadlegovali ga z vprašanji in pozdravi.

Četrto poglavje.

*Kjer je bila prej miza polna jedij, tam zdaj
rakva stoji.*

Nekaj dnij po svojem prihodu hotel se je mladi Dubrovski poprijeti gospodarstva, pa oče mu ni mogel dati potrebnih pojasnil; oskrbnika pa ni imel Andrej Gavrilovič. Pregledujoč njegove papirje našel je samo prvo prisednikovo pismo in prvopis njegovega odgovora na ono. Iz tega ni mogel dobiti jasnega pojma o pravdi, in sklenil je počakati, na-dejajoč se na pravičnost stvari same.

V tem se je zdravje Andreja Gavriloviča vsako uro shujšalo. Vladimir je videl, da se bliža njegova

smrt, zato se ni umaknil od starca, ki je pal popolnem v detstvo.

V tem je določeni obrok pretekkel, a pritožba ni bila uložena. Kistenjovka bila je Trujekurovljeva. Šabaškin prišel je k njemu s prikloni, častitkami in prošnjo, naznaniti „kdaj da prevzame posestvo — sam, ali dovoli dati komu pooblastilo?“ Kirila Petrovič bil je ves pobit. Od prirode ni bil sebičen; želja maščevati se zavlekla ga je predaleč: vest mu je očitala. Vedel je, v kakem stanju nahaja se njegov protivnik, stari tovariš njegove mladosti, in zmaga ni veselila njegovega srca. Grozeče je pogledal Šabaškina, in iskaje kaj, da bi ga ozmerjal, pa ni našel dovoljnega predloga k temu, rekel mu je srdito: „Pojdi ven, jaz te ne potrebujem!“ Šabaškin, videč, da ni pri volji, se je poklonil in hitro odšel; a Kirila Petrovič, ostavši sam, začel je hoditi gori in doli po sobi žvižgajoč: „Grom zmage razlegaj se“, kar je vselej označevalo pri njem nenavadno razburjenost mislij. Nazadnje ukazal je hitro zapreči kočijo, oblekel se je gorkejše (to je bilo že konci septembra), in sam vodeč konje odpeljal se je z doma.

Kmalu je zagledal hišico Andreja Gavriloviča. Nasprotna čuvstva napolnjevala so njegovo dušo. Zadovoljeno maščevanje in gospodstvoželje zagluševali sti do neke stopinje blažejša čutila v njem, nazadnje so pa vendar poslednja zmagala. Sklenil je pomiriti se s starim svojim sosedom, uničiti sledi prepira, vrniti mu posestvo. Olajšavši dušo s tem blagim sklepom, pognal je Kirila Petrovič konje v skok proti domu svojega soseda — in zapeljal je naravnost na dvorišče.

Ta čas sedel je bolnik v spalnici pri oknu. Spoznal je Kirilo Petroviča — strašen nemir pokazal se je na njegovem obrazu: škrlatasta rudečica spodrinila je navadno bledost, oči so se mu zabliscale in mrmral je nerazumljive glasove. Sin, sedeč tu za gospodarskimi knjigami, privzdignil je glavo ter prestrašil se je take silne premembe. Bolnik pokazal je s prstom na dvorišče z izrazom strahu in jeze. Hitel je privzdigovati krila svoje ponočne suknje, skušajoč ustati z naslonjača, vzdignil se je — in pri tej priči je pal. Sin skočil je k njemu; starec je ležal brez čuvstev, brez dihanja; zadel ga je mrtvoud. „Hitro, hitro v mesto po zdravnika!“

kričal je Vladimir. — „Kirila Petrovič hoče govoriti z vami,“ rekel je prišedši sluga. Vladimir ga je strašno pogledal. „Povej Kirili Petroviču, da naj se hitro pobere od tod, če ne, dam ga vreči z dvorišča . . . pojdi!“ Sluga je vesel tekkel izpolniti povelje svojega gospoda. Jegorovna sklenila je roki. „Ljubi naš gospod,“ rekla je z ihtečim glasom: „ti boš pogubil samega sebe! Kirila Petrovič nas bo podušil.“ „Molči varuhinja,“ rekel je Vladimir. „Hitro pošlji po zdravnika v mesto.“ Jegorovna šla je ven. V predsobi ni bilo nikogar: vsi ljudje zbežali so na dvorišče gledat Kirilo Petroviča. Stopili so na stopnice in zaslišali odgovor sluge v imenu mladega gospoda. Kirila Petrovič poslušal ga je sedeč na vozu; njegov obraz bil je temnejši kakor noč; s preziranjem se je zasmehljaj, grozno pogledal posle in odpeljal se je počasi iz dvorišča. Ozrl se je tudi v okno, kjer je pred jedno minuto sedel Andrej Gavrilovič, kjer ga pa že zdaj ni bilo. Varuhinja stala je na stopnicah, pozabivši povelje gospodovo. Posli so se glasno pogovarjali o tem dogodku. Pri tej priči javil se je Vladimir mej ljudmi in rekel je kratko: „ni treba zdravnika — oče je umrl“.

Nastala je zmešnjava. Ljudje planili so v sobo starega gospoda. Ležal je na naslonjači, na kate-rega ga je prenesel Vladimir; desna roka mu je visela do tal, glava bila je povešena na prsi — nika-kega znamenja življenja ni bilo več v vsem telesu, ki se še ni bilo ohladilo, a bilo je spačeno od smrti. Jegorovna je tulila, sluge so obstopili mrliča, izro-čenega v njih oskrb — umili so ga, preoblekli v uniformo, narejeno še 1797. leta, in položili so ga na ravno tisto mizo, pri katerej so tolikokrat stregli svojemu gospodu.

Peto poglavje.

Tretji dan bil je pogreb. Telo ubogega starca ležalo je na rakvi, pokrito z mrtvaškim prtom in obstavljeno s svečami. Obednica bila je polna poslov, ki so se pripravljali, da ga odnesó. Vladimir in sluge vzdignili so rakvo. Duhovnik je šel naprej, cerkovnik za njim, pojoč mrtvaške molitve. Gospodar Kistenjovke prestopil je poslednjikrat prag svoje hiše. Rakvo nesli so skozi gozd — cerkev stala je onostran gozda. Dan je bil jasen in mrzel, jesensko listje padalo je z dreves. Prišedši iz gozda, zagle-

dali so Kistenjovško cerkev in pokopališče, obsenčeno s starimi lipami. Tam je počivalo truplo Vladimirjeve matere, tam poleg njene gomile bila je že prejšnji večer izkopana sveža jama. Cerkev bila je napolnena s Kistenjovškimi kmeti, prišedšimi oddat poslednji pozdrav svojemu gospodu. Mladi Dubrovski postavil se je na kor; on ni plakal, pa tudi ni molil; pa njegov pogled bil je strašen. Žalostni obred se je končal. Vladimir je prvi šel poslovit se s telesom, za njim pa vsa družina; prinesli so pokrov in zabili rakvo. Babe so glasno tulile, moški so si pa z rokami brisali solze. Vladimir in trije sluge nesli so rakvo na pokopališče, spremljevani od vse vasi. Rakvo so spustili v grob — vsak navzočnih vrgel je pest prsti v jamo, zasuli so ga, poklonili se in razšli. Vladimir je urno odšel, vse je prehitel in zginitil je v Kistenjovski gozdič.

Jegorovna povabila je v njegovem imenu popa in vse crkovno služabništvo na sedmino, objavivši, da se je mladi gospod ne misli udeležiti. In tako odpravili so se peš oče Anisin, popica Fedotovna in crkovnik v gospodsko hišo, razgovarjajoč se z Jegorovno o krepostih pokojnega in o tem, kaj

čaka njegovega naslednika. (Prihod Trojekurova in njemu skazani sprejem bila sta že znana vsej okolici, in tamošnji politiki prerokovali so temu važne posledice.)

— Kar bo, to bo, rekla je popica: a škoda je, če ne bo Vladimir Petrovič naš gospodar. Dober človek je, ničesar se mu ne more reči.

— Kdo bi bil pa naš gospodar, če ne on? pretrgala jej je besedo Jegorovna; zastonj prizadeva se Kirila Petrovič — ni zadel na nobenega bojazljivca, moj sokolič se bo že znal braniti, in tudi Bog ga ne bo zapustil. Pa jako predrzen je Kirila Petrovič. Ko ga zagledaš, strese te strah in groza, a hrbet se ti kar tako zvije, takole . . .

— Vse je ničemurno! rekel je duhovnik: in Kirili Petroviču bodo tudi odpeli mrtvaški zvonovi, kakor so danes Andreju Gavriloviču: samo pogreb bo bogatejši, in več gostov bo povabljenih — ali mari pri Bogu ni to vse jednako?

— Oh, gospod oče! tudi mi smo hoteli sklicati vso vas, pa Vladimir Andrejevič ni hotel. Če tudi je pri nas vsega dovolj, je s čim pogostiti . . . a kaj

se hoče? Pa vsaj vas hočem dobro pogostiti, dragi gosti, ko ni drugih ljudi.

Prijazno obetanje in upanje najti slasten kolač pospešilo je korake cele družčine, in srečno prišli so v gospodsko hišo, kjer je že bila pogrtna miza in pripravljena vodka.

V tem se je Vladimir uglobil v goščo dreves, z gibanjem in trudnostjo hotel je zadušiti duševni nemir. Šel je, ne zmeneč se za pot; veje so ga vedno teple in praskale, noge so se mu udirale v močvirje — videl ni ničesar. Nazadnje prišel je do neke dolinice, od vseh strani obdane z lesom; potček se je molče vil mej drevjem, ki je že bilo pol golo od jeseni: Vladimir je obstal, sedel je na hladno trato, in mračne misli tlačile so mu dušo... Silno je občutil svojo samijo, bodočnost so mu zakrivali temni oblaki. Sovraštvo s Trojekurovim nanzanjevalo mu je nove nesreče. Njegovo malo imenje utegnilo bi priti v tuje roke; v takem slučaju čakalo ga je siromaštvo. Dolgo je mirno sedel na jednom mestu, zreč v tihi tek potoka, nesočega nekaj porumenelih listov, in živo se mu je predstavljala predpodoba življenja — predpodoba tako

verna in navadna. Nazadnje je zapazil, da se je začelo mračiti; ustal je in šel iskat pota domov, in dolgo je brodil po neznanemu gozdu, predno je prišel na stezico, katera ga je pripeljala naravnost pred vrata njegove hiše.

Dubrovskega naproti prišel je pop s svojim služabništvom. Misel, da je to nevarno predznamenje, prišla mu je na um. Nehote se je obrnil in skrill se za drevjem. Oni ga neso zapazili in živo razgovarjali so se mej seboj: „Ogibaj se slabega in delaj dobro“, rekel je pop popici. „Tu nemamo nič čakati; saj ni tvoja nesreča, kakor koli naj se že konča stvar“. Popica je nekaj odgovorila, pa Vladimir je ni mogel slišati.

Približavši se k hiši zagledal je mnogo ljudij: kmetje in posli so se gnjetli po gosposkem dvorišči. Iz daljave zaslišal je Vladimir neavaden hrup in šepetanje. Pri žitnici stala sta dva voza, v vsakega bili so upreženi trije konji. Na stopnicah stalo je nekaj neznanih ljudij v uniformah, kakor bi nekaj govorili mej seboj. „Kaj to pomenja?“ vprašal je on srdito Antona, kateri mu je pritekell naproti: „kdo so tukaj in kaj hočejo?“ —¹⁸⁶_{et} „Oh, ljubi go-

spod Andrejič,“ odgovoril je težko sopeč: „sodišče je prišlo. Nas bodo dali Trojekurovu, in odvzeli bodo nas vaše milosti! . . .“

Vladimir je povetil glavo; ljudje so obstopili nesrečnega gospoda. „Ti si naš oče,“ kričali so poljubujoč mu roki, „mi nečemo družega gospoda kakor tebe. Rajši umrjemo, kakor bi te zapustili.“ Vladimir jih je gledal in mračna čuvstva so ga razburjevala. „Stojte mirno,“ rekel jim je; „jaz bodem sam govoril s policijskimi uradniki.“ — „Govori, oče naš,“ zakričali so mu iz tolpe, „vzbudi vest tem zlodejem.“ Vladimir šel je k uradnikom. Šabaškin stal je v kapi, upirajoč roki v bok in prevzetno je gledal okrog. Predsednik sodišča, visok in debel mož kakih petdesetih let, rudečega obraza z brkami, zastokal je in rekel s hripavim glasom, zagledavši Dubrovskega: „In tako je, vam še jedenkrat ponovim, kar sem rekel: po razsodbi okrožnega sodišča je zdaj vaš gospodar Kirila Petrovič Trojekurov, katerega tu zastopa gospod Šabaškin. Ubogajte ga vse, kar vam poreče; bolj ko ga boste spoštovali, rajši bo vas imel.“ Pri tej ostrej šali se je predsednik sodišča zahohotal. Šabaškin in drugi člani

so ga posnemali. Vladimir je kipel od nejevolje, „Dovolite vprašati, kaj to pomeni?“ vprašal je hladnokrvno veselega predsednika. — „To pomeni,“ odgovoril je prebrisani uradnik: „da smo prišli postaviti v posest Kirilo Petroviča Trojekurova in poprositi druge, da naj odidejo v božjem imenu.“

„Pa vi bi se bili zamogli prej obrniti k meni, kakor k mojim kmetom, ter objaviti vlastelinu, da je odstavljen od svoje oblasti . . .“

„Bivši vlastelin Andrej Gavrilovič Dubrovski umrl je po božjej volji; a kdo si ti?“ rekel je Šabaškin s predrznim pogledom: „mi vas ne poznamo, in vas tudi poznati nečemo.“

„Vaše blagorodje, to je naš mladi gospod,“ zaslišal se je glas iz tolpe.

— Kdo se je predrznil odpreti usta? rekel je grozeč predsednik: kak gospod? Vaš gospod je Kirila Petrovič Trojekurov . . . slišite tepci.

„Ta ni pravi!“ zaslišal se je zopet ravno ta glas.

— Da, to je punt! zaklical je on: starosta, he, starosta, semkaj!

Starosta stopil je predenj.

— Poišči brž onega, ki se je predrznil ugovarjati meni; jaz ga bom . . . !

Starosta se je obrnil k tolpi, vprašujoč, kdo je govoril. Vsi so molčali. Kmalu nastalo je v zadnjih vrstah neko mrmranje, vedno je naraščalo in hitro spreobrnilo se v najstrašnejše tuljenje. Predsednik sodišča začel je mileje govoriti, skušal jih je pomiriti . . . „Kaj ga boste gledali,“ zakričali so sluga, „ljudje, zgrabite ga!“ in tolpa se je dvignila. Šabaškin in člani okrožnega sodišča skočili so v vežo in zaprli duri. „Ljudje, ulomite,“ zakričal je ravno ta glas, in tolpa začela je lomiti vrata. „Stojte!“ zakričal je Dubrovski, „tepci, kaj delate. Vi boste pogubili mene in same sebe; vsak pojdi domov in pustite me v miru. Ne bojte se, car je milostljiv: jaz ga bodem prosil, — on ne bode pustil, da bi mi trpeli krivico — mi vsi smo njegovi otroci; a kako se more on potegniti za vas, če se boste puntali in pobijali?“

Govor mladega Dubrovskega, njegov melodični glas in njegova veličastna postava imela sta zaželjeni uspeh. Narod je utihnil in razšel se, dvor se je izpraznil, uradniki sedeli so v izbi. Vladimir

stopil je žalosten na stopnice. Šabaškin odprl je duri in začel je z globokim priklanjanjem zahvaljevati se Dubrovskemu, da se je milostljivo potegnil za nje.

Vladimir ga je poslušal s preziranjem in ničesar mu ni odgovoril. „Mi smo sklenili,“ nadaljeval je prisednik, „z vašim dovoljenjem prenočiti tukaj; kajti zdaj je že temno, a vaši kmetje utegnili bi nas napasti na potu. Skažite nam to milost, ukažite postlati v obednici; ko napoči dan, odpravimo se domov.“

„Storite, kar vam drago,“ odgovoril je Dubrovski, „jaz nesem več tukaj gospodar.“

To izgovorivši odšel je v sobo svojega očeta in duri za seboj zaprl.

Šesto poglavje.

„In zdaj je vse končano!“ rekel je Vladimir sam v sebi. „Zjutraj imel sem še svoj kot in svoj košček kruha; jutri moram zapustiti hišo, kjer sem se rodil. Moj oče, — zemljo, kjer on počiva, imel bo sovražnik, ki je kriv njegove smrti in moje revščine! . . .“ Vladimir je zaškripal z zobmi in nje-

gove oči ustavile so se na podobi njegove matere. Slikar jo je predstavil opirajočo se na držaj, v belej jutranjej obleki z rožo v laseh. „In ta podoba pride v roke vragu naše družine,“ — pomislil je Vladimir, — „vrgli jo bodo v čumnato za staro šaro z zlomljenimi stoli vred, ali jo pa obesili v hodniku, da jo bodo zasmehovali njegovi pasji hlapci; a v njegovej spalnici, v sobi, kjer je umrl oče, nastanil se bo njegov oskrbnik ali pa njegov harem. Ne, ne, tudi on ne sme imeti žalostne hiše, iz katere je pregnal mene.“ Vladimir zaškripal je z zobmi, strašne misli šinile so mu v glavo. Glasovi uradnikov prihajali so mu do ušes; oni so gospodarili, zahtevali zdaj to, zdaj drugo, in neprijetno so ga motili v premišljevanji. Nazadnje je vse utihnilo.

Vladimir odprl je predalnike in omare ter začel pregledovati papirje pokojnikov. Bili so največ gospodarski računi in dopisovanja v raznih zadevah. Vladimir jih je raztrgal, ne čitajoč jih. Med njimi našel je zavitek z napisom: „Pisma moje žene“. Z živim gibanjem čuvstev začel je prebirati jih Vladimir: pisana so bila za časa turške vojne in bila adresovana na vojsko iz Kistenjovke. Opiso-

vala mu je vse svoje življenje na deželi in gospodarska opravila; z rahločutnostjo tožila je čez njeno ločitev in klicala ga domov v objetje dobre družice. V jednom je izjavila, da je v skrbeh za zdravje mladega Vladimira; v drugem veselila se je njegovih zgodnih zmožnostij in prorokovala mu srečno in sijajno bodočnost. Vladimir se je zamislil v branje; njegova duša se je utopila v svet rodovinske sreče, in niti zapazil ni, kako hitro je pretekel čas: ura na steni odbila je jednajst. Vladimir stisnil je pisma v žep, vzel svečo in odšel iz sobe. V sobani spali so uradniki na tleh. Na mizi stali so kozarci in steklenice, ki so jih bili izpraznili, in silen duh po rumu čutil se je po vsej sobani. Vladimir šel je z mrzenjem mimo njih v predsobo. Tam je bila tema. Nekdo je, zagledavši luč, skočil s kota. Obrnivši se k njemu z lučjo, spoznal je Vladimir kovača Arhipa.

„Čemu si ti tukaj?“ vprašal ga je z začudenjem.

— Hotel sem . . . prišel sem poizvedeti, če so vsi doma? odgovoril je jecljajoč Arhip.

„A zakaj imaš sekiro seboj?“

— Zakaj imam sekiro? Kako hočem hoditi brez sekire? Ti uradniki so sami razbojniki, le pazi se . . .

„Ti si pijan, vrzi proč sekiro in prespij se.“

— Jaz pijan? Ljubi gospod Vladimir Andrejevič, Bog mi je priča, da niti jedne kaplje nesem imel v ustih . . . in kako bi mi zdaj tudi moglo priti vino na misel? To je vendar nezaslišano: sodnijski uradniki hočejo posesti nas, sodnijski uradniki gonijo našo gospodo iz gosposke hiše . . . Oh, kako smrče ti vragi; vse bi vkupe pometal v vodo.

Dubrovski se je zmračil.

„Poslušaj me Arhip,“ rekel je on po precej dolgem molčanju: „pusti svoje neumnosti, uradniki neso vsega krivi. Prižgi svetilnico in pojdi za menoj.“

Arhip vzel je svečo gospodu iz rok, poiskal je svetilnico za pečjo, jo prižgal, ter odšla sta oba po stopnicah in šla okoli dvora. Stražnik začel je biti na železno ploščo, psi so zalajali. „Kdo stoji na straži?“ vprašal je Dubrovski. — „Midve, milostljivi gospod,“ odgovoril je tenek glas: „Vasilisa in Lukerja“. — „Pojditi domov,“ rekel je Dubrovski:

„vaju tukaj ni treba“. — „Delopust je,“ rekel je Arhip. — „Hvala, ljubeznivi naš oče,“ odgovorili sti ženski in odšli domov.

Dubrovski je šel dalje. Dva človeka sta se mu približala; klicala sta ga; Dubrovski je spoznal Antonov in Grišin glas. „Zakaj ne spita?“ vprašal ju je. — „Kako bi mogla spati,“ odgovoril je Anton: „kaj smo doživeli, kdo bi bil to mislil . . .“

„Tiho,“ pretrgal mu je besedo Dubrovski: „kje je Jegorovna?“

— V gospodskej hiši, v svojej sobi, odgovoril je Griša.

„Pojdi, pripelji jo semkaj in izpelji iz hiše vse naše ljudi, da ne ostane notri živa duša razen uradnikov; a ti, Anton, zaprezi voz.“

Griša je odšel; čez jedno minuto javil se je s svojo materjo. Starka se ni slekla to noč; razen uradnikov ni nikdo zatisnil očij.

„Ali so vsi tukaj?“ vprašal je Dubrovski: „ali ni nihče ostal v hiši?“

— Nikdo razen sodnijskih uradnikov, odgovoril je Griša.

„Nanesite semkaj sena ali slame,“ rekel je Dubrovski.

Ljudje tekli so v stajo, in vrnili so se s povesmi sena.

„Naložite ga tam pod stopnice; tako le. No, dajte mi ognja!“

Arhip odprl je svetilnico, Dubrovski prižge tresko.

„Stoj,“ rekel je Arhipu: „zdi se mi, da sem zaprl predsobne duri, pojdi hitro notri in odpri jih.

Arhip stekel je v vežo, duri so bile odprte. Arhip jih je zaprl s ključem, poluglasno mrmrajoč, „čemu bi jih neki odpiral?“ in vrnil se je k Dubrovskemu.

Dubrovski zažgal je seno s tresko, plamen se je vzdignil in razsvetil ves dvor.

— Oh! zakričala je otožno Jegorovna: Vladimir Andrejič, kaj delaš!

„Molči,“ rekel je Dubrovski. „No, otroci, zdravi ostanite, jaz grem, kamor me popelje Bog; srečni bodite s svojim novim gospodarjem!“

— Naš oče, naš rednik, zakričali so ljudje: rajši umrjemo — kakor bi te zapustili, mi pojdemo za teboj.

Pripeljali so konje. Dubrovski usel se je z Grišo na voz; Anton udaril je po konjih in odpeljali so se z dvorišča.

Pri tej priči zgrabil je plamen vso hišo. Stropi so pokali; goreči bruni začeli so padati, rudeči dim vil se je nad streho: razlegalo se je otožno tuljenje in kričanje: „pomagajte, pomagajte!“ — „Kaj še,“ rekel je Arhip zlobnim smehom, zreč na požar.

— Ljubi Arhip, rekla je Jegorovna: reši te malopridneže, Bog ti bo poplačal.

„Kaj še,“ odgovoril je kovač. Ta trenutek pokazali so se uradniki v oknu, prizadevajoč si ulomiti dvojno okvirje. Pa streha se je s pokanjem zrušila — in kriki so utihnili.

Kmalu so posli planili na dvor. Babe so skušale rešiti svojo hišno opravo, otroci so skakali, veseleč se ognja. Iskre letele so na vse strani, in kmalu so se užgale koče. „Zdaj je vse dobro!“ rekel je Arhip: „kako gori! He, iz Pokrovskega se pač lepo vidi“. Ta trenutek je nova prikazen zavzela nase vso pazljivost: mačka je letala po strehi gorečih svisel, ne vedoč, kam bi skočila. Uboga žival je z žalostnim mijavkanjem klicala na pomoč;

dečki bi bili kmalu popokali od smeha, gledajoč njeno obupanje. „Kaj se smejite, hudički,“ rekel je jezen kovač: „Ali se ne bojite Boga? Božja stvar poginja, a vi se smejite,“ in pristavil je lestvico na gorečo streho ter zlezal po mačko; ona je razumela, kaj misli on, in hitro se je obesila na njegov rokav. Poluosmojeni kovač zlezal je s svojim plenom doli. „No zdaj pa zdravi ostanite, dragi moji,“ rekel je zbeganim poslom, „jaz nemam tukaj nič več dela; srečni bodite, in ne imejte me v slabem spominu“. Kovač je odšel; požar je še razgrajal nekaj časa, nazadnje se je polegel, in kupi oglja žareli so svetlo brez plamena v nočnej temi; okolu njih so brodili pogoreli Kistenjovski prebivalci.

[Sedmo poglavje.]

Drugi dan se je raznesla vest o požaru po vsej okolici: vsi so govorili o tem z različnim uganjanjem in domnevanjem. Nekateri so trdili, da so ljudje Dubrovskega, napivši se pri sedmini, po nepredvidnosti zažgali hišo; drugi so dolžili uradnike, ki so se razveseljevali pri naselitvi; mnogi so trdili, da je on sam zgorel z uradniki in vso prislugo.

Nekateri so pa pogodili resnico in trdili, da je pravi prouzročitelj te nesreče Dubrovski sam. Trojekurov sam je prišel na mesto požara in sam je vodil preiskavo. Pokazalo se je, da so predsednik in prisednik okrožnega sodišča, odvetnik in pisar, ravno tako tudi Vladimir Dubrovski, varuhinja Jegorovna, sluga Griša, kočjaž Anton in kovač Arhip zginili, ne ve se kam. Vsi posli so pripovedovali, da so uradniki zgoreli takrat, ko se je podrla streha. Njih obgorele kosti bile so izkopane. Babi Vasilisa in Lukerja pravili sti, da sti videli Dubrovskega in kovača Arhipa nekaj minut pred požarom. Kovač Arhip je po občnem pripovedovanji še živ in najbrž glavni, če ne jedini krivec požara. Dubrovski je bil jako sumljiv. Kirila Petrovič poslal je gubernatorju točen popis vsega dogodka, in začela se je nova pravda.

Kmalu so druge vesti dale dovolj hrane radovednosti in govoricam. Prikazali so se razbojniki in širili strah po vsej okolici. Vse naredbe proti njim pokazale so se nezadostne. Ropanja, jedno večjo od drugega, so se množila. Ni bilo več varnosti niti na potih, niti v vaseh. Nekaj voz, napolnenih z razboj-

niki, vozilo se je po guberniji, ustavljalo potnike, prihajalo v sela, ropalo vlastelinske hiše in sežgalo jih. Njih načelnik slovel je s svojim umom, predrznostjo in nekakim velikodušjem. Pripovedovali so o njem razne čudne reči. Ime Dubrovskega bilo je v vseh ustih, vsi so bili prepričani, da je on in nikdo drugi poveljnik predrznim zlodejem. Čudili so se samo jednej stvari: posestva Trojekurova bila so prizanešena; razbojniki njemu neso oropali nobene žitnice in ustavili nobenega voza. V svojej prevzetnosti pripisoval je Trojekurov to izjemo strabu, ki ga je umel udihniti vsej okolici, in izvrstnej policiji, ki jo je uvel on v svojih vaseh. Z začetka smejali so se sosedje tej Trojekurovljevej prevzetnosti, in vsakdo je pričakoval, da nepovabljeni gosti obišejo Pokrovsko, kjer bodo lahko dosti nabrali; nazadnje so pa bili prisiljeni dati mu prav in priznavati, da mu tudi razbojniki skazujejo neko nerazumljivo spoštovanje. Trojekurov se je zmagovalno veselil, in pri vsakej vesti o kakem novem ropu Dubrovskega zabavljajal je čez gubernatorja, sodnijskega predsednika, stotnijske poveljnike, katerim se je vselej nepoškodovan odtegnil Dubrovski.

V tem se je približal prvi dan oktobra, ko je bilo praznik cerkvenega blagoslovljenja v Trojekurovjevem selu. Predno prestopimo k popisovanju poznejših dogodkov, moramo seznaniti čitatelja z osebami, ki so še zanj nove, ali o katerih bi bili lahko omenili v začetku naše povesti.

Osmo poglavje.

Čitatelj je morda že uganil, da je hči Kirile Petroviča, o katerej smo omenili še le nekaj besed, glavna junakinja naše povesti. V tej dobi, katero zdaj opisujemo, bila je stara sedemnajst let in njena lepota bila je v polnem cvetju. Oče jo je silno ljubil in postopal je ž njo z neko samo njemu lastno trmo; včasih se je prizadeval ustreči njenim najmanjšim željam, včasih jo je pa strašil s surovim in strogim ravnanjem. Prepričan o njenej udanosti, ni nikdar mogel pridobiti si njene zaupljivosti. Ona se je navadila skrivati mu svoja čuvstva, kajti nikdar ni mogla vedeti za gotovo, kako bodo vzprejeta. Ona ni imela prijateljic in vzrastla je v samoti. Žene in hčere sosedov zahajale so redkokrat k Kirili Petroviču, katerega razgovori in zabave zahtevale so

moških tovarišev, ne pa dam. Ogromna knjižnica, sestavljena največ iz del francoskih pisateljev 18. veka, bila je dana njej na razpolaganje. Oče njen, ki ni nikdar nič čital razen „Popolne kuharice“, je ni mogel voditi pri izbiranju knjig, a Maša je se ve da, premetavši dela vsake vrste, nazadnje ostala pri romanih. Tako je dopolnjevala svojo odgojo, začeto nekdanj pod vodstvom mamselle Michot-ove, katerej je Kirila Petrovič skazoval preveč zaupanja in prijaznosti, in katero je bil prisiljen na skrivnem poslati na neko drugo posestvo, ko so posledice te prijaznosti postale preveč javne. Ona je bila dobra deklica in nikoli ni zlorabila upliva, kateri je imela, kakor se je videlo, na Kirilo Petroviča, v čemer se je odlikovala od drugih ljubljenk, katere je on slednji trenutek menjal. Kirila Petrovič sam jo je tudi bolj ljubil, kakor vse druge, in črnooki deček, kakih devet let star porednež, katerega obraz je spominjal na južne poteze mamselle Michotove, odgojeval se je pri njem in priznan je bil za njegovega sina, dasi je mnogo bosih otrok, ki so bili podobni Kirilu Petroviču kakor krajcar krajcarju, letalo pod njegovimi okni in prištevalo se k poslom.

Kirila Petrovič naročil je za svojega majhnega Sašo (Aleksanderčka) francoskega učitelja, ki je prišel v Pokrovsko ob času teh dogodkov, ki smo jih tu popisali.

Ta učitelj dopal je Kirili Petroviču s svojo prijetno vnanjostjo in priprostim obnašanjem. Pokazal mu je spričevala in pismo od jednega Trojekurovljevega sorodnika, pri katerem je služil štiri leta za odgojitelja. Kirila Petrovič je vse to pregledal, samo z mladostjo svojega Francoza ni bil popolnem zadovoljen; ne zato, da bi bil mislil, da se ta ljubeznivi primanjkljaj ne da zjediniti s potrpežljivostjo in skušnjo, ki sti tako potrebni nesrečnemu poklicu učitelja; imel je druge pomisleke, katere je takoj sklenil objaviti mu. Zato je velel poklicati k sebi Maričko (Kirila Petrovič ni umel francoščine, in ona mu je navažno prevajala). „Pojdi semkaj, Marička! Povej temu le musjé, da ga sprejemem, pa samo s tem pogojem, da se ne bo predrznil laziti za mojimi dekleti, če ne jaz tega pasjega sina . . . prevodi mu to, Marička.“

Marička je zarudela; obrnivša se k učitelju rekla mu je francoski, da se oče nadeja na njegovo skromnost in lepo vedenje.

Francoz se jej je poklonil in odgovoril je, da se nadeja zaslužiti spoštovanje, ko bi mu tudi odrekli prijaznost.

Marička je prevela od besede do besede njegov odgovor.

„Dobro, dobro!“ rekel je Kirila Petrovič. „Njemu ni treba niti spoštovanja niti prijaznosti. Njegovo delo je paziti na Šašo in učiti ga gramatike, geografije . . . prevedi mu to.“

Marija Kirilovna zmeščala je v svojem prevodu surove izraze očetove in Kirila Petrovič odpustil je svojega Francoza v prizidek, kjer je bila zanj odločena soba.

Marička se ni zmenila za mladega moža. Vzgojena v aristokratičnih predsodkih bil je učitelj za njo nekak sluga ali rokodelec, a sluga ali rokodelec pri njej ni bil popoln človek. Ona ni zapazila utisa, katerega je napravila na Deforgea, niti njegove osupnenosti, niti njegovega trepetanja, niti njegovega spremenjenega glasu. Potem ga je nekaj dnij zaporedoma videla dosti pogostem, pa ga ni smatrala za vrednega, da bi se kaj menila zanj. Na nek nepričakovan način dobila je o njem popoln nov pojem.

Na dvoru pri Kirili Petroviči imeli so navadno nekaj medvedov, ki so napravljali glavno zabavo Pokrovskemu vlastelinu. V prvej mladosti pripeljavali so slednji dan mlade medvedčke v obednico, kjer se je Kirila Petrovič po cele ure igral ž njimi, dražeč jih z mačkami in psički. Ko so vzrastli, priklenili so jih na verigo, in tako so čakali prave gonje. Včasih so jih peljali pod okno gospodske hiše, in zavalili so proti njim vinski sodček, nasajen z žebli; medved ga je povohal, potem se ga pa lahko dotaknil in obodel si je čape; razsrdivši se sunil ga je silnejši in silnejša je bila bolečina. Na to se je silno razjaril, in z rjoventjem zaganjal se je v sodček, dokler neso odvzeli ubogej živali tega predmeta prazne besnosti. Včasih so pa upregli dva medveda v voz, in z lepo ali grdo posadili so nanj goste ter pustili ju skakati, kakor se jima je poljubilo. Največja zabava Kirile Petroviča bila je sledeča.

Gladnega medveda zaprli so v prazno sobo, privezavši ga z vrvjo za železen obroč, zabit v steno. Vrv je bila skoraj tako dolga kakor soba, tako da je samo nasproti ležeči kot bil varen pred napadi grozovite zveri. Pripeljali so navadno kakega no-

vinca k durim te sobe, nepričakovano pahnili ga k medvedu, zaprli vrata in pustili nesrečno žrtvo samo s kosmatim puščavnikom. Ubogi gost je z raztrgano suknjo in opraskanima rokama hitro poiskal varni kot, pa moral je včasih po cele tri ure stati, stiskajoč se k steni in gledati, kako razdražena zver kaka dva koraka proč od njega skače, spenja se na zadnji nogi, tuli, rjove in sili proti njemu. Nekaj dnij po učiteljevem prihodu domisli se Trojekurov nanj, in sklenil je pogostiti ga v medvedovej sobi. Poklical ga je neko jutro, peljal ga v temni hodnik; pri tej priči so se odprle neke stranske duri — dva slugi pahnila sta Francoza notri in zaprla s ključem. Ko se je učitelj zavedel, zagledal je priklenjenega medveda; zver je začela tuliti, od daleč vohajoč svojega gosta, na mah postavila se je na zadnji nogi in šla nanj . . . Francoz se ni prestrašil, ni zbežal in ni čakal napada. Medved se mu je približal; Deforge izvlekel je iz žepa majhen samokres, pritisnil ga je zveri na uho in ustrelil. Medved se je zvalil na tla. Vsi so pribežali, odprli so duri — Kirila Petrovič je ustopil čudeč se, da se je tako končala njegova šala.

Kirila Petrovič hotel je vsekako zvedeti, kako se je to zgodilo. Je li kdo prej povedal Deforgeu o šali, njemu pripravljenej, ali zakaj je imel nabasan samokres v žepu? Poslal je po Maričko. Marička je prišla in prevajala očetova vprašanja.

„Jaz nesem ničesar slišal o medvedu,“ odgovoril je Deforge: „pa vedno nosim pri sebi samokres, ker nesem vajen trpeti razžaljenja, za katero ne bi mogel, po mojem poklicu, tirjati zadostenja.“

Marička ga je gledala s strmenjem, in prevela je njegove besede Kirili Petroviču. Kirila Petrovič ni ničesar odgovoril; ukazal je ven vleči medveda in odreti mu kožo; potem je pa, obrnivši se k svojim ljudem, rekel: „Kak korenjak je! ni se ga ustrašil, za Boga svetega, nič se ga ni ustrašil“. Od tega trenutka priljubil se mu je Deforge, in ni ga mislil več skušati. Ta slučaj napravil je silen utis na Marijo Kirilovno. Njena domišljija bila je razburjena: videla je mrtvega medveda in Deforgea stoječega zraven njega in mirno razgovarjajočega se ž njo. Videla je, da hrabrost in ponosno samoljubje nesta lastni samo jednemu stanu, in začela je spoštovati mladega učitelja; vsako uro

ga je bolj čislala. Mej njima nastale so nekake razmere. Marička imela je lep glas in velike muzikalne sposobnosti; Deforge se je ponudil poučevati jo. Zdaj čitatelju ne bo težko uganiti, da se je Marička zaljubila vanj, če tudi sama še tega ni priznavala.

Deveto poglavje.

Zvečer pred praznikom začeli so se shajati gostje; nekateri ustavili so se v gospodski hiši in prizidkih, drugi pri oskrbniku, tretji pri duhovniku, četrti pri premožnejših kmetih; staje bile so napolnjene s potnimi konji, skednji in dvori pa z raznimi vozovi. Ob desetih zjutraj zvonilo je k maši, in vsi so drli k novej zidanej cerkvi, katero je dal sezidati Kirila Petrovič in jo olepšal slednje leto s svojimi darovi. Zbralo se je toliko pobožnih molilcev, da prosti kmetje neso našli prostora v cerkvi, in so stali v lopi in ograji okrog cerkve. Maša se še ni začela. Čakali so Kirilo Petroviča. On se je pripeljal s šestimi konji, in veličastno je šel na njemu odločeno mesto, spremljevan po Mariji Kirilovni. Pogledi moških in ženskih uprli so se v njo — prvi so občudovali njeno krasoto, druge pa pazljivo ogle-

dovale njeno obleko. Začela se je maša; domači pevci peli so na koru, Kirila Petrovič pel je ž njimi, molil, ne ozirajoč se niti na desno niti na levo, in s ponosno ponižnostjo priklonil se do tal, ko je dijakon glasno omenil stavitelja te hiše božje.

Maša se je končala. Kirila Petrovič je šel prvi h križu. Vsi drugi šli so v vrsti za njim, sosedeje stopili so k njemu s spoštovanjem, dame so pa obstopile Maričko. Kirila Petrovič je, prišedši iz cerkve, vse povabil na obed, na to se je pa usel na voz in podal se domov. Vsi so se odpeljali za njim. Sobe so se polnile z gosti; vsak trenutek ustopili so novi obrazi in le s težavo mogli so prodreti do gospodarja. Dame usedle so se spodobno v polukrogu, bile so oblečene v starošegna, ponošena in draga oblačila, vsa v biserih in briljantih; možki so se rinili okrog kavjara in vodke, in glasno razgovarjali se o raznih stvareh. V sobani pogrinjali so mizo za osemdeset ljudi; sluge begali so sem ter tja, razstavljali steklenice in gladili prte. Nazadnje je opravnik objavil: jedi so prinešene — in Kirila Petrovič usel se je prvi za mizo, za njim so se dvignile dame in prevzetno zasele svoja mesta, pa-

zeč nekoliko na starost; gospice so se stisnile vkupe, kakor preplašena čeda koz, in usele so se jedna poleg druge; njim nasproti useli so se moški; na konci mize sedel je učitelj poleg malega Šaše.

Sluge začeli so raznašati krožnike po činih; kadar neso dobro vedeli, ravnali so se po Lavaterjevih hipotezah in skoro nikdar se neso motili.

Kirila Petrovič gledal je veselo svoje pirovanje, in radoval se je sreče gostoljuba.

Zdaj se je pripeljal na dvorišče voz z šestimi upreženimi konji.

„Kdo je to?“ vprašal je gospodar.

„Spicin, Anton Pafnutjič,“ odgovorilo je nekaj ljudij.

Duri so se odprle — in Anton Pafnutjič, debel, kakih petdeset let star mož, z okroglim kozavim obrazom in s trojnim podbradkom privalil se je v obednico, klanjajoč in smehljajoč se, ter premišljujoč, kako bi se opravičil.

„Jedne vilice, nož, krožnik in prtič semkaj!“ zaklical je Kirila Petrovič: „Pokorno te prosim, Anton Pafnutjič, usedi se in povej, kaj to pomeni: pri maši te ni bilo, in pojedino bil bi skoro zamudil?“

Kaj takega ne bi bil pričakoval od tebe: ti si po-
božen, in tudi dobre jedi čislaš.“

„Oprostite,“ odgovoril je Anton Pafnutjič, uti-
kajoč prtič v gumbovo luknjo svoje grahaste suknje:
„prosim, oprostite gospod Kirila Petrovič, jaz sem
se dosti zgodaj podal na pot, pa nesem še prešel
deset vrst, ko mi je počila šinja na kolesu — kaj
sem hotel? K sreči ni bilo daleč od vasi; da smo
prišli v vas, poiskali kovača in popravili vse, mi-
nulo je ravno tri ure — nič se ni dalo pomagati.
Peljati se po bližnjici čez „Kistenjovski“ gozd se
nesem upal, in naredil sem ovinek.“

„Ehe,“ pretrgal je besedo Kirila Petrovič: „ti
tedaj nesi hrabrec: kaj se bojiš?“

„Kako bi se ne bal, dragi moj, Kirila Petro-
vič, pomislite Dubrovskega — kajti hitro lahko pri-
deš njemu v kremplje. On je korenjak, ki se niko-
gar ne ustraši in nikomur ne odpusti, a mene bi s
kože djal.“

„Zakaj pa tako odlikovanje?“

„Zakaj, dragi Kirila Petrovič? Za pravdo po-
kojnega Andreja Gavriloviča. Ali nesem jaz, vam na
ljubo, to je po svojej vesti in pravici spričal, da

Dubrovski poseduje Kistenjovko brez vsake pravice, a le po vašej milosti? In pokojnik (Bog mu daj nebesa!) mi je obetal po svoje zmeniti se z menoj, a sinček bo držal besedo svojega očeta. Do zdaj me je Bog varoval, oropali so mi samo jedno žitnico, a kmalu se bodo lotili moje hiše.“

„A v hiši imeli bodo veselje,“ opomnil je Kirila Petrovič: „čaj, rudeča pušica je nabita.“

„Ne, dragi moj, Kirila Petrovič; bila je polna, a zdaj se je čisto spraznila.“

„Nikar ne lagaj, Anton Pafnutjič. Mi poznamo tebe: kam bodeš pa ti zapravlil? Doma živiš slabši kakor svinja, nikogar ne vabiš v gosti, svoje kmete odiraš, — in samo na kup spravljáš.“

„Vi se vedno šalite, oče, Kirila Petrovič,“ mrmral je Anton Pafnutjič smeje se. „Bog ve, da sem ubožal,“ in Anton Pafnutjič zataknil je gospodsko šalo gospodarjevo z debelim kosom ribje pastete.

Kirila Petrovič ga je pustil v miru, in obrnil se je k novemu predsedniku okrožnega sodišča, ki je prišel k njemu v gosti in sedel na drugem konci mize poleg učitelja.

„No, gospod predsednik, pokaži nam svoj pogum; ujami nam Dubrovskega.“

Predsednik se je prestrašil, poklonil se, zasmehljaval se in zajecjaval nazadnje: „potruditi se hočemo, vaša prevzvišenost.“

„Hm! potruditi se hočemo. Davno se že trudite, pa še zmirom nič ni.“

„Res je to, vaša prevzvišenost,“ odgovoril je popolnem zbeگان predsednik.

Gosti so se zasmejali. „Ljubim fanta radi odkritosrčnosti,“ rekel je Kirila Petrovič. „Pa škoda je pokojnega predsednika Tarasa Aleksejeviča: ko ne bi bil on zgorel, bilo bi po okolici že vse mirno. A kaj se sliši o Dubrovskem? Kje so ga videli poslednji pot?“

„Pri meni, Kirila Petrovič,“ odgovoril je debel ženski glas, „prošli torek je kosil pri meni.“

Vsi pogledi so se obrnili v Ano Savišno Globovo, jako priprosto udovo, katero so vsi ljubili zaradi njenega dobrega in veselega značaja. Vsi so bili radovedni, kaj bo povedala.

„Povedati moram, da sem pred tremi tedni poslala oskrbnika na pošto s pismom na mojega

Vanjušo. Jaz sina ne razvajam, in ga tudi ne morem, ko bi ga tudi hotela; pa vi sami veste, da se gardin častnik mora dostojno postaviti, in jaz delim z Vanjušo svoje dohodke. Poslala sem sinu 2000 rubljev, četudi mi je Dubrovski večkrat prišel na um; pa mislila sem si: mesto je blizu, samo sedem vrst od tod, morda jih bo tja srečno prinesel z božjo pomočjo. Jaz gledam: oskrbnik vrnil se je še le zvečer, raztrgan in peš. Rekel mi je: „Mati, Ana Savišna, razbojniki so me oropali, in malo je manjkalo, da me neso ubili. Sam Dubrovski je bil, hotel me je obesiti, pa prizanesel mi je in spustil me; zato me je pa do dobrega obral, vzel mi je konja in voz“. Jaz sem skoraj omedlela. Moj Bog, kralj nebeški! Kaj bo z mojim Vanjušo? Ničesar se ni dalo storiti; spisala sem novo pismo, povedala sem mu vse, in poslala mu svoj blagoslov brez vsakega groša“.

„Minul je teden, minulo je štirnajst dnij. Kar se pripelje na moje dvorišče nek voz. Nekak general hotel je govoriti z menoj; vzprejela sem ga. Prišel je k meni kakih pet in trideset let star človek, črnkastega obraza, črnih las, z brkami in brado,

pravi portrét Kulneva; predstavil se mi je kakor prijatelj in tovariš mojega pokojnega moža Ivana Andrejeviča; potoval je mimo in ni mogel, da ne bi se oglasil pri njegovej udovi. Pogostila sem ga, s čemer sem mogla, in razgovarjala sva se o tem in onem, nazadnje tudi o Dubrovskem. Povedala sem mu svojo nesrečo. General je zmračil obraz. „To je čudno,“ rekel je on, „jaz sem čul, da Dubrovski napada samo bogatine, in deli se ž njimi, a ne oropa nikogar do čistega. A ubijalstva ga nikdo ne dolži; morda je tukaj kaka sleparija? Ukažite poklicati vašega oskrbnika!“ Šli so po oskrbnika. Ta je prišel. Ko je zagledal generala, se je zelo prestrašil. „Povejte mi, bratec, kako te je oropal Dubrovski in kako te je hotel obesiti?“ Moj oskrbnik se je stresel in padel je k nogam generalu. „Oče, kriv sem: skušnjava me je zapeljala . . . lagal sem“. — „Če je tako,“ odgovoril je general: „pa povej, kako se je zgodilo, in jaz te bodem poslušal“. Oskrbnik se ni mogel spomniti. „No, kaj je,“ nadaljeval je general: „povej, kje si se sešel z Dubrovskim?“ — „Pri dveh smerekah, milostljivi gospod, pri dveh smerekah“. — „Kaj ti je rekel on?“ — „Vprašal

me je: čegav si, kam greš, in po kaj?“ — „No, in potem?“ — „A potem zahteval je pismo in denar. In jaz sem mu dal pismo in denar.“ — „A on?“ — „No, a on . . . milostljivi gospod, odpustite mi.“ — „Nu, kaj je naredil on?“ — „Vrnil mi je pismo in denar ter je rekel: Pojdi z Bogom, in oddaj pismo na pošto.“ — „Nu!“ — „Oče, kriv sem.“ — „Jaz ti bodem že pokazal, golobček,“ zagrozil se mu je general. „In vi gospa, ukažite preiskati njegov kovčeg, in izročite meni tega goljufa, jaz ga bodem že naučil.“ Jaz sem si precej domislila, kdo je bil njega prevzvišenost; nič mi ni bilo treba govoriti ž njim. Kočjaža sta privezala oskrbnika na kozla, denar so našli; general je kosil pri meni, potem je pa odpotoval in odpeljal oskrbnika seboj. Oskrbnika so našli drugi dan v gozdu privezanega k hrastu in odrtega kakor lipo“.

Vsi so molče poslušali pripovedovanje Ane Savišne, posebno gospodične. Mnoge so na skrivnem čislale Dubrovskega, videč v njem romantičnega junaka, posebno Marija Kirilovna, vročekrvna sanjatica, napojena s tajnostnimi strahovi Ratcliffa.

„In ti, Ana Savišna, misliš, da je bil pri tebi sam Dubrovski?“ vprašal je Kirila Petrovič. „Jako se motite. Ne vem, kdo je bil pri tebi v gostih, a sam Dubrovski ni bil.“

— Kako, milostljivi gospod, da ne Dubrovski? A kdo drugi, kakor se on vozi po cestah, ustavlja potnike in jih preiskuje?

„Ne vem, a Dubrovski ni bil. Jaz sem ga poznal, ko je bil še otrok; ne vem, ali so mu počrneli lasje, a takrat bil je kodrast belolas deček; pa za gotovo vem, da je Dubrovski pet let starji, kakor moja Marička, in da tedaj nema pet in trideset let, nego samo kakih tri in dvajset.“

— Tako je, vaša prevzvišenost, oglasil se je predsednik okrožnega sodišča: jaz imam v žepu popis Vladimira Dubrovskega. V njem je povedano, da je tri in dvajset let star.

„A,“ rékel je Kirila Petrovič, „dobro, preberite ga nam, a mi bomo poslušali; dobro je, če bomo vedeli, kakšen je, če nam morda pride pred oči, tako se ne bo odtegnil.“

Predsednik izvleče iz žepa jako zamazan list papirja, ponosno razgrne in začne čitati s pojočim glasom:

„Opis Dubrovskega, sestavljen po izpovedbi njegovih poslov: On je 24 let star, srednje postave, čistega obraza, brado si brije, oči ima rujave, lase rumenkaste, nos raven. Posebnih znamenj se ni zvedelo nobenih.“

„In samo to!“ rekel je Kirila Petrovič.

— Samo to, odgovoril je predsednik, zganujoč list.

„Jaz vam čestitam, gospod predsednik. To je pa pravi popis! Po tem popisu boste težko našli Dubrovskega. Toliko jih je srednje velikosti, rumenih las, ravnega nosu in rujavih očij! Stavim, da boš cele tri ure govoril z Dubrovskim, pa se še spomnil ne boš, s kom te je Bog vkup pripeljal. Reči se mora, prebrisane glave ste uradniki.“

Predsednik je skromno utaknil svoj papir v žep in molče se je lotil gosi z zeljem; v tem so sluge že nekolikokrat obšli goste, nalivajoč kozarce. Nekaj steklenic kavkaškega vina je že bilo odmašenih in popito za šampanjec: obrazi so se začeli rudečiti, razgovor bil je vedno glasnejši, gostejši in veselejši.

„Nikdar ne bomo več,“ nadaljeval je Kirila Petrovič, „imeli takega sodnijskega predsednika, kakor je bil pokojni Taras Aleksejevič! Ta ni bil nikakšen glupec, nikakšen kričač. Le škoda je, da je zgorel, njemu ne bi ušel noben človek cele roparske družbe. Vse do zadnjega bil bi polovil, tudi sam Dubrovski ne bi se mu odtegnil. Taras Aleksejevič bi bil vzel od njega denar, pa tudi njega ne bi bil izpustil. Taka je bila pokojnikova navada. Nič ne pomaga; vidi se, da se bom moral jaz lotiti te stvari in podati se na razbojnike s svojimi domačimi ljudmi. Najprej izberem dvajset ljudi in očistil bom tatinski gozd; ti ljudje neso boječi, nobeden se sam ne boji medveda in tudi pred razbojniki ne bodo bežali.

— Ali je zdrav vaš medved, milostljivi gospod Kirila Petrovič? vprašal je Anton Pafnutjič, domislivši se pri teh besedah svojega kosmatega znanca in nekih burk, katerih žrtva bil je skoraj on.

„Miša je mrtev,“ odgovoril je Kirila Petrovič: „umrl je slavne smrti od sovražnikove roke. Tukaj je njegov zmagovalec!“ Kirila Petrovič pokazal je

na učitelja, Francoza. „On se je maščeval za tvojo . . . dovoli reči . . . saj se spominjaš?“

— Kako bi se ne spominjal? rekel je Anton Pafnutjič, praskajoč se, prav dobro se še spominjam. Torej umrl je Miša, — škoda ga je, za Boga, da ga je škoda! Kak burkež je bil, kako modra zver! Takega medveda kmalu ne najdeš. Pa čemu ga je ubil musjé?

Kirila Petrovič začel je z velikim veseljem pripovedovati junaška dela svojega Francoza, kajti imel je srečno sposobnost, bahati se z vsem, kar ga je okroževalo. Gostje so pazljivo poslušali povest o Mišinej smrti in strmeč pogledovali Deforgea, kateri je ne sluteč, da se razgovor suče o njegovej hrabrosti, mirno sedel na svojem mestu in delal npravstvene opazke svojemu gojencu.

Obed, ki je trajal do treh popoldne, se je končal; gospodar je položil prtič na mizo in vsi so ustali in odšli v salon, kjer jih je čakala kava, kvarte in nadaljevanje pira, tako slavno začetega v obednici.

Deseto poglavje.

Okoli sedmih zvečer hoteli so nekateri gostje oditi, pa gospodar, razvnet od punša, ukazal je zapreti vrata in objavil je, da ne pusti nikogar z dvora do jutra. Zagrmela je godba, duri v sobano so se odprle in ples se je začel. Gospodar in njegovi najboljši prijatelji sedeli so v kotu, praznili kozarce in radovali se veselja mladine. Starke so kvartale. Bogatirjev bilo je manj nego dam, kakor je to povsod, kjer ne stoji kaka ulanska brigada; vsi moški, godni za ples, bili so pobrani. Učitelj se je najbolj odlikoval: vse gospodičine so ga izbirale in našle, da zna jako spretno plesati valček. Nekolikokrat se je vrtil z Marijo Kirilovno in gospodičine gledale so ironično za njima. Nazadnje je okrog polnoči utrujen gospodar prekratil ples in ukazal je prinesiti večerjo, sam se je pa spat odpravil.

Nenavzočnost Kirile Petroviča dala je društvu več svobode in živosti; bogatirji so se predrznili usesti se poleg dam, dekleta so se smijala in šepetala s svojimi sosedi, dame so se glasno razgovarjale čez mizo. Moški so pili, prepirali se in hoho-

tali; z jedno besedo: ta večerja je bila jako vesela in zapustila je mnogo prijetnih spominov.

Jeden sam človek se ni udeleževal tega veselja, Anton Pafnutjič sedel je mračen in molčeč na svojem mestu, jedel je razmišljen, in kazal se je jako nemirnega. Pripovedi o razbojnikih so vznemirile njegovo domišljijo. Videli bomo kmalu, da je imel dovolj uzroka bati se.

Anton Pafnutjič, kličeč Boga na pričo, da je rudeča pušica prazna, ni lagal in ni grešil; rudeča pušica bila je res prazna; nekdanj v njej shranjeni bankovci preselili so se v usnjati žep, katerega je nosil na prsih pod srajco. Prisiljen prenočevati v tujej hiši, bal se je, da ne bi mu odkazali postelje v kakej samotnej sobi, kamor bi mogli priti tatje; iskal je z očmi zanesljivega tovariša, in zbral si je nazadnje Deforgea. Njegova vnanjost, nenavadna moč, še bolj pa hrabrost, katero je pokazal pri snidenji z medvedom, o katerem Anton Pafnutjič še misliti ni mogel brez trepetanja, odločile so njegov izbor. Ko so ustali izza mize, začel se je kašljajoč Anton Pafnutjič vrteti okoli mladega Francoza, in naposled se je obrnil k njemu z izjavo.

„Hm! hm! ali ne bi mogel prenočiti v vašej sobi, musje, ali je vam prav? . . .“

— Que désire monsieur? vprašal je Deforge, prijazno priklonivši se.

„Oh, škoda! da se ti, musje, še nesi naučil ruščine. Že ve, muá vu kuše, ali me razumeš?“

— Monsieur, vous n'avez qu'a ordinner, odgovoril je Deforge.

Anton Pafnutjič, jako zadovoljen s svojim znanjem francoskega jezika, začel se je brž odpravljati spat.

Gosti so se začeli razhajati, in vsak je odšel v sobo, njemu odločeno; a Anton Pafnutjič šel je z učiteljem v prizidek. Noč bila je temna. Deforge razsvetljeval je pot s svetilnico; Anton Pafnutjič šel je za njim dosti pogumno, in pritisnil je včasih z roko na skriti žep, da bi se prepričal, če so še denarji v njem.

Prišedši v prizidek prižgal je učitelj luč in začela sta se slačiti; v tem je Anton Pafnutjič hodil po sobi, ogledujoč ključavnico in okna ter zmajajoč pri tem netolažilnem ogledovanji. Duri so se zapirale samo s pahom, okna neso imela križev. Skušal

se je pritoževati Deforgeu, pa njegovo znanje francoščine bilo je preveč omejeno za tako zložno objasnjenje. Francoz ga ni razumel, in Anton Pafnutjič bil je prisiljen opustiti svoje pritožbe. Postelji sti stali druga nasproti drugej; oba sta se ulegla in učitelj je ugasnil luč.

„Purkuá vu tušé, purkua vu tušé?“ zakričal je Anton Pafnutjič, napačno spregajoč ruski glagol tušiti po francoskih pravilih. „Jaz ne morem dormir v temi“

Deforge ni razumel njegovega klica, in želel mu je lahko noč.

„Prekleti Francoz!“ godrnjal je Spicin, zavijajoč se v odejo. Ali mu je bilo treba gasiti luč? Zanj je še slabši. Jaz ne morem spati brez luči. Musje, musje nadaljeval je: „že ve avék vu parlé!“

Pa Francoz mu ni odgovarjal in je kmalu zaspal.

„Kako smrči ta nejevernik — mislil je Anton Pafnutjič — a meni še spanje na misel ne pride: lej, kako lahko bi zdaj prišli tatje skozi odprte duri ali prilezli skozi okno, tega vraga ne bi s topom prebudil. Musje! musje! Zlodej naj te poberu.“

Anton Pafnutjič je umolknil. Trudnost in vin-ski duhovi so polagoma premagali bojazljivost, začel je dremati in kmalu trdno zaspal.

Na čuden način se je prebudil. Čutil je v spanji, da mu nekdo lahko sega za srajco. Anton Pafnutjič odprl je oči in pri bledej svetlobi jesen-skega jutra zagledal je pred seboj Deforgea: Fran-coz je v jednej roki držal žepni samokres, a z drugo je segal po priljubljenem žepu. Anton Pafnutjič se je prestrašil. „Kes ke se, musje, kes ke se?“ rekel je s tresočim glasom. „Tiho, molčite!“ odgovoril je učitelj v čistej ruščini: „molčite! ali ste pa zgub-ljeni. Jaz sem — Dubrovski!“

Jednajsto poglavje.

Zdaj poprosimo čitatelja za dovoljenje, po-jasniti poslednje dogodke naše povesti s prejšnjimi okoliščinami, katerih nismo še utegnili povedati.

Na postaji N. v hiši nadzornika, katerega smo že omenili, sedel je v kotu potnik z mirnim in po-trpežljivim obrazom; moral je biti kak majhen me-ščan ali inozemec, to je človek, ki ni dosti veljal pri pošti. Njegov voz stal je na dvorišči čakajoč mazanja. V njem ležal je kovčeg, boren dokaz ne

baš velikega premoženja. Potnik ni pil niti kave, niti čaja; gledal je neprestano v okno in žvižgal v veliko nezadovoljnost gospe nadzornice, sedeče za zastorom.

„Da je Bog moral poslati tega žvižgalca,“ rekla je poluglasno, „oh, zmiraj žvižga; da bi počil ta prokleti tujec!“

— A kaj, rekel je nadzornik; ali je kaj hudega? naj žvižga.

„Kaj hudega?“ odgovorila je srdita soproga, „ali ne veš, kaj to pomenja?“

— Kaj pomenja? Da žvižganje prežene denar. A Pahomovna! Pri nas naj žvižga ali ne, denarja itak nemamo.

„Pa pusti ga dalje, Sidorič. Zakaj ga zadržuješ? Daj mu konje, pa naj se pelje k vragu.“

— Počaka naj, Pahomovna; v staji so samo troji konji; četrti pa počivajo. Pomisli, utegnili bi priti kaki boljši potniki; jaz se nečem staviti v nevarnost za tega Francoza. Lej, tako je! tam se že nekdo pelje! Ehe! he! in tako naglo! ali ni general?

Voz je ostal pri stopnicah. Sluga skočil je s kozla, odprl je duri, in čez jedno trenutje prišel je

mlad človek v vojaškej suknji in belej kapi k nadzorniku: za njim prinesel je sluga pušico in postavil jo na okno.

„Konje!“ zakričal je častnik z ukazujočim glasom.

— Brž! odgovoril je nadzornik: prosim za vozni list.

„Jaz nimam voznega lista. Tu se peljem v stran; ali me ne poznaš?“

Nadzornik se je prestrašil in hitel je klicat voznike. Mladi človek začel je hoditi gori in doli po sobi, stopil je za zastor in vprašal je tiho nadzornico: kdo je ta tujec?“

„Bog ve,“ odgovorila je nadzornica: „nekak Francoz; tukaj že pet ur čaka na konje in žvižga. Jaz sem se ga že naveličala.“

Mladi mož začel se je razgovarjati s Francozom.

„Kam potujete?“ vprašal ga je.

— V bližnje mesto, odgovoril je Francoz: od tam grem k nekemu vlastelinu, kateri me je najel za učitelja, ne da bi me poznal. Jaz sem upal biti že danes v mestu, pa gospod nadzornik sklenil je,

kakor se vidi, drugače. V tej deželi je težko dobiti konje, gospod častnik.

„A h kateremu tukajšnjemu vlastelinu ste namenjeni?“ vprašal je častnik.

— K Trojekurovu, odgovoril je Francoz.

„K Trojekurovu? Kak Trojekurov je to?“

— Ma foi, monsieur, jaz sem slišal o njem malo dobrega. Pripovedujejo, da je on prevzeten in trmast gospod, strog s svojimi domačimi ljudmi, da ga nikdo ne more trpeti, da vsi trepetajo pred njegovim imenom, pa tudi z učitelji (avec les outchitels) se ne šali.

„Prosim, kako se pa upate iti k takej pošasti?“

— Kaj se hoče, gospod častnik? On mi ponuja dobro plačo, 3000 rubljev na leto in vse prosto. Morda bodem jaz srečnejši od drugih. Jaz imam staro mater: polovico svoje plače hočem poslati njej, da bo imela s čim živeti, iz ostalih denarjev se bo v petih letih nakupičila majhna glavnica, zadostna za mojo neodvisnost, in tedaj: bon soir, pojdem v Pariz, in poprimem se kake kupčije.

„Ali te pozna kdo v Trojekurovljevej hiši?“ vprašal je on.

— Nikdo, odgovoril je učitelj: mene je on pismeno najel po nekem svojem prijatelji, ki ima mojega rojaka za kuharja, in ta me je priporočil. Povedati vam moram, da se jaz nesem učil za učitelja, ampak za sladčičarja; pa povedali so mi, da je v vašej deželi poklic učitelja mnogo ugodnejši...

Častnik se je zamislil. „Poslušajte,“ pretrgal je on besedo Francozu: „kaj pa, ko bi namestu te bodočnosti predložil vam kdo 10.000 rubljev v gotovih denarjih s tem pogojem, da se precej vrnete v Pariz?“

Francoz je pogledal osupnen častnika, zasmehljaval se je in zmajal je z glavo.

— Konji so pripravljene! rekel je prišedši nadzornik.

Sluga je pritrdil ravno to.

„Brž,“ odgovoril je častnik. „Pojdita ven za jeden trenutek. (Nadzornik in sluga sta odšla.) „Jaz se ne šalim,“ nadaljeval je po francoski: „10.000 rubljev vam dam; meni je potrebna vaša odsotnost in vaši papirji.“

Pri teh besedah odprl je pušico in vzel je ven zvezek bankovcev.

Francoz ga je debelo pogledal. On sam ni vedel, kaj bi mislil.

— Moja odsotnost . . . moji papirji, ponovil je s strmenjem. Tu so moji papirji . . . vi se pač šalite? Čemu bodo vam moji papirji?

Vas to nič ne briga. Jaz vas vprašam, ali ste zadovoljni ali ne?

Francoz ni verjel svojim lastnim ušesom; ponudil je mlademu častniku papirje, in ta jih je naglo pregledal.

„Vaš potni list . . . dobro; vaše priporočevalno pismo; vaš rojstni list . . . lepo. Nu, tu imate denarje, in vrnite se nazaj. Z Bogom!“

Francoz je ostal, kakor bi bil okamenel. Častnik se je vrnil.

„Skoraj bi bil pozabil najvažnejše: dajte mi častno besedo, da ne ostanete pri nas . . . častno besedo“.

— Častno mojo besedo, odgovoril je Francoz. A moji papirji? kaj hočem storiti brez njih?

„V prvem mestu objavite, da vas je oropal Dubrovski. Verjeli vam bodo in dali potrebni potni list. Zdravi ostanite; Bog daj, da srečno pridete v Pariz in najdete mater pri najboljšem zdravju“.

Dubrovski odšel je iz sobe, usel se je na vos in hitro se odpeljal.

Nadzornik je gledal skozi okno, in ko se je odpeljal voz, zaklical je svojeji ženi: „Pahomovna! ali veš kaj? to je bil Dubrovski“.

Nadzornica skočila je k oknu, pa bilo je že prepozno: Dubrovski je bil že daleč. Začela je zdaj oštevati svojega moža: „Ali se ne bojiš Boga, zakaj mi nesi povedal poprej, da bi bila videla Dubrovskega; a zdaj pa čakaj, kdaj zopet pride“.

Francoz je stal, kakor bi bil pribit. Pogovor s častnikom, denar — vse se mu je zdelo samo sanje. Pa zvezek bankovcev bil je v žepu in je dovolj glasno pričal o dejanstvenosti vsega, kar se je zgodilo.

On je sklenil najeti konje do mesta. Voznik ga je odpeljal počasi, in po noči prišla sta do mesta.

Dubrovski, dobivši Francozove papirje, oglasil se je pogumno pri Trojekurovu in nastanil se v

njegovej hiši. Kakeršne koli naj so že bile njegove namere (mi jih zvemo pozneje), njegovo obnašanje ni kazalo ničesar sumljivega. To je resnica, da se je on le malo zanimival za odgojo majhnega Šaše, dajal mu je dosti prostosti, in tudi ni strogo postopal ž njim zaradi lekcij, katere mu je dajal le zbog videza; s tem večjo marljivostjo sledil je za muzikalnimi uspehi svoje učenke, in često sedel je po cele ure ž njo za glasovirjem. Vsi so ljubili mladega učitelja: Kirila Petrovič za njegove spretnosti na lovu, Marija Kirilovna za neizmerno marljivost in hlapčevsko udanost, Šaša za prizanesljivost njegovim muham, posli pa za njegovo dobroto in radodarnost, ki na videz ni bila v nikakem razmerji z njegovimi dohodki. Sam on, kakor se je videlo, bil je navezan na vso rodovino, in štel se je skoraj za njenega uda.

Minul je skoraj cel mesec od njegovega prihoda do znanega praznika, in nikdo ni sumil, da se v skromnem Francozu skriva nevaren razbojnik, katerega ime je s strahom napolnjevalo vse sosedne posestnike. Ves ta čas se Dubrovski ni umaknil iz Pokrovskega, pa sluh o ropanju ni utihnil zbog iz-

najdljive domišljije selskih prebivalcev; morda je pa tudi njegova četa nadaljevala svoje delo tudi v odsotnosti načelnika. Prenočujoč v jednej sobi s človekom, katerega je mogel šteti za osebnega sovražnika in glavnega krivca njegove nesreče, se Dubrovski ni mogel ustavljati skušnjavi. On je dobro vedel za denarni žep in sklenil si ga je prisvojiti. Mi smo že videli, kako je prestrašil ubogega Antona Pafnutjiča s svojim nepričakovanim spreobrnjenjem iz učitelja v razbojnika.

Prišedši do mitniške zagraje, pri kateri je stala že polpodrta stražnica, velel je Francoz ustaviti, zlezel je z voza in odšel je peš, objasnivši z znamenji vozniku, da mu podari voziček in kovčeg. Voznik se je ravno tako čudil njegovej radodarnosti, kakor Francoz sam ponudbi Dubrovskega. Razsodivši, da je tujec prišel ob pamet, zahvalil se mu je z iskrenim poklonom, in ker se mu ni zdelo pametno voziti se v mesto, podal se je v znano krčmo, katere gospodar je bil njegov prijatelj. Tam je ostal celo noč, in drugo jutro vrnil se je domov s praznimi konji brez vozička in brez kovčega, z zabuhlim obrazom in rudečimi očmi.

Minulo je nekaj dni in nič posebnega se ni zgodilo. Življenje Pokrovskih prebivalcev bilo je jako jednoobrazno. Kirila Petrovič hodil je na lov, čitanje in muzikalne lekcije zanimivale so Marijo Kirilovno, zlasti poslednje. Ona je začela razumevati svoje lastno srce in priznavati z nekako nejevoljo, da ni bila ravnodušna za prednosti mladega Francoza. On s svoje strani ni prestopil meje spoštovanja in stroge pristojnosti in s tem je pomirjeval njen ponos in bojazljive sumnje. Ona se je vedno z večjo zaupnostjo udala mikajočej navadi. Dolgočasila se je brez Deforgea; v njegovej navzočnosti bavila se je vedno ž njim, v vsem hotela je zvedeti njegovo mnenje, in v vsem se je strinjala ž njim. Morda ona še ni bila zaljubljena; pa pri prvej slučajnej zapreki ali nepričakovanem preganjanji osode mora je vzplamteti plamen strasti v njenem srci.

Jedenkrat je Marija Kirilovna prišedša v sobano, kjer jo je pričakoval učitelj, s strmenjem zapazila neko pobitost na njegovem obrazu. Ona je odprla glasovir in prepela nekaj sekiric; pa Dubrovski se je z izgovorom, da ga boli glava, opravičil in pretrgal lekcijo, ter zapirajoč sekirice podal

jej na skrivnem listek. Marija Kirilovna ni utegnila premišljati; vsprejela je listek, a obžalovala je to še tisti trenutek, pa Dubrovskega ni bilo več v sobani. Marija Kirilovna šla je v svojo sobo, razganila list in prečitala sledeče:

„Ob sedmih zvečer bodite v lopi pri potoku: jaz moram vsekako govoriti z vami.“

Njena radovednost bila je silno razdražena. Ona je že davno pričakovala priznanja, želeč in boječ se ga. Prijetno jej je bilo slišati potrdilo tega, kar si je domišljevala, pa ona je čutila, da bi zanjo ne bilo prilično poslušati tako priznanje od človeka, kateri se po svojem stanu nikdar ne more nadejati, da bi dobil njeno roko. Ona se je odločila iti na snidenje, omahovala je samo v tem, kako hoče vsprejeti priznanje učitelja: z aristokratsko nejevoljo, s prijateljskim opominom, z veselimi šalami ali z nežnim sočuvstvom. V tem je vsako trenutje pogledovala na uro. Zmračilo se je. Kirila Petrovič se je usel igrat boston s prišedšimi sosedi; namizna ura odbila je tri četrti na sedem, Marija Kirilovna šla je tiho ven, pogledala je na vse strani in stekla na vrt.

Noč je bila temna, nebo bilo je pokrito z oblaki, dva koraka pred seboj nesi videl; pa Marija Kirilovna hitela je v temi po znanih stezah in čez jeden trenutek je bila že v lopi; tukaj je obstala, da se oddahne ter rovnodušno in mirno stopi pred Deforgea. Pa Deforge stal je že pred njo.

„Zahvaljujem se vam,“ rekel je s tihim in žalostnim glasom, „da neste odrekli moje prošnje. Jaz bi bil obupal, ko ne bi bili prišli.“

Marija Kirilovna odgovorila je s pripravljeno frazo: „Nadejam se, da mi nikdar ne bode treba zaradi vas obžalovati moje uljudnosti.“

On je molčal; kakor se jej je zdelo, zbiral je misli: „Okoliščine zahtevajo . . . da jaz moram zapustiti vas,“ rekel je nazadnje: „vi boste skoraj zvedeli pa pred ločitvijo moram govoriti z vami.“

Marija Kirilovna ni ničesa odgovorila. V teh besedah videla je predgovor k pričakovanemu priznanju.

„Jaz nesem to, kar mislite,“ nadaljeval je povešajoč glavo, „jaz nesem Francoz Deforge, — jaz sem Dubrovski.“

Marija Kirilovna je zakričala.

„Za Boga, ne bojte se; vam se ni treba bati njegovega imena. Da, jaz sem oni nesrečnež, katerega je tvoj oče oropal kosa kruha, pregnal iz gospodske hiše in poslal ropat po cestah. Pa vam se ni treba bati niti za sebe, niti zanj. Vse je končano . . . jaz sem mu odpustil, vi ste ga rešili. Lazil sem okrog njegove hiše, kje bi jo zažgal, kod se pride v njegovo sobo, in kako mu zapreti vsa pota za beg; ta trenutek prišli ste vi mimo mene, kakor nebeška prikazen, in moje srce se je umirilo. Razumel sem, da je hiša, kjer prebivate vi, posvečena, da nobeno bitje, ki je z vami v krvnej zvezi, ne zapade mojemu prokletju. Odrekel sem se maščevanju kakor neumnosti. Cele dni lazil sem okrog Pokrovskega vrta v upanji, zagledati vašo belo obleko. Na vašh sprehodih plazil sem se za vami od grma do grma, in osrečevala me je misel, da varujem vas in da za vas ni nevarnosti tam, kjer sem jaz na skrivnem navzoč. Nazadnje se mi je ponudila priložnost . . . in nastanil sem se v vaši hiši. Ti trije tedni bili so za me dnevi sreče; spomin nanje bode tolažba mojemu otožnemu življenju . . . Danes sem dobil vest, vsled katere mi ni mogoče več

ostati tukaj. Ločim se od vas še to uro. Pa prej sem moral to povedati vam, da me ne boste preklinjali in prezirali. Često mislite na Dubrovskega. Vedite, da je on bil rojen za kaj družega, da je njegova duša umela ljubiti vas, da nikdar . . .“

In zdaj se je razlegalo silno žvižganje, Dubrovski je umolknil.

Prijel je njeno roko in pritisnil jo na goreča ustna. Žvižganje se je ponovilo. „Z Bogom,“ rekel je Dubrovski; „mene kličejo, jedna sama minuta me lahko pogubi.“ On je odšel . . . Marija Kirilovna stala je negiblivo. Dubrovski se je vrnil in prijel jo za roko. „Ko bi vas zadela nesreča in bi od nikogar ne imeli pričakovati pomoči in pokroviteljstva, ali mi obljubite v takem slučaju pribežati k meni in zahtevati od mene vse za svoje rešenje? Ali mi obljubite, da ne zavržete moje udanosti?“

Marija Kirilovna je tiho ihtela. Žvižganje ponovilo se je tretjokrat.

„Vi me boste pogubili!“ zakričal je Dubrovski, „jaz vas ne zapustim, dokler mi ne odgovorite: ali mi obljubite ali ne?“

„Jaz vam obljubujem,“ zašepetala je uboga krasotica.

Vsa razburjena od snidenja z Dubrovskim vračala se je Marija Kirilovna iz vrta. Zagledala je, da je na dvorišči mnogo naroda, pri stopnicah stal je voz z upreženimi konji, ljudje so begali semtrtja, vsa hiša je bila po konci; iz daljave zaslišala je glas Kirile Petroviča in hitela je v svojo sobo, da ne bi opazili njene odsotnosti. V sobani srečal jo je Kirila Petrovič, gosti stali so okrog sodnijskega predsednika, našega znanca, in obsipali ga z vprašanji. Predsednik, v popotnej sukuji, oborožen od glave do nog, odgovarjal jim je s tajinstvenim in nemirnim obrazom. „Kje si bila Marička?“ vprašal jo je Kirila Petrovič: „ali si kaj videla gospoda Deforgea?“ Marička je odgovorila, da ne. „Pomisli si,“ nadaljeval je Kirila Petrovič: „predsednik sodišča prišel ga je prijet in trdi, da je on Dubrovski sam.“ — „Vsa znamenja, vaša prevzvišenost,“ rekel je predsednik. — „Oh, bratec,“ pretrgal mu je besedo Kirila Petrovič: „pojdi s svojimi znamenji, že veš kam. Jaz tebi ne dam Francoza, dokler sam ne preiščem stvari. Kako je mogoče verjeti besedam

Antona Pafnutjiča, tega bojazljivca in zarobljenca? Njemu se je le sanjalo, da ga hoče oropati učitelj. Zakaj pa to jutro meni ni zinil besedice o tem. . .“

„Francoz mu je zagrozil, vaša prevzvišenost,“ odgovoril je predsednik, „in zakleti se mu je moral, da bo molčal.“ — „Same laži,“ rekel je Kirila Petrovič: jaz bodem brž vse razjznil. Kje je učitelj?“ vprašal je ustopivšega slugo. — „Nikjer ga ni najti, gospod,“ odgovoril je sluga. — „Tako ga poiščite!“ zaklical je Trojekurov, ki je že začenzal dvomiti.

„Pokaži mi svoja znamenja,“ rekel je predsedniku, kateri mu je brž podal papir. „Hm! hm! tri in dvajset let itd. R-s je tako, pa to še vender ničesar ne dokazuje. In kje je učitelj?“ — „Nikjer ga ni najti,“ glasil se je zopet odgovor. Kirila Petrovič bil je vedno nemirnejši; Marija Kirilovna ni bila niti živa, niti mrtva. „Ti uboga Marička,“ rekel je oče: „ali so te prestrašili?“ — „Ne, oče,“ odgovorila je Marička: „glava me boli.“ — „Pojdi, Marička, v svojo sobo, in ne vznemirjaj se.“ Marička mu je poljubila roko in odšla je hitro v svojo sobo; tam je pala na stol in zastokala je v histeričnem napadu. Dekle so pritekale, slekle jo s silo, in pomirile jo s

hladno vodo in vsakovrstnimi leki; položili so jo na postelj, in zaspala je.

V tem Francoza neso naši. Kirila Petrovič hodil je gori in doli po sobi in glasno je žvižgal: „Grom zmage, razlegaj se!“ Gosti so šepetali mej seboj; predsednik je kar norel; Francoza neso naši. Najbrž se je skrtil, verojetno mu je že kdo prej vse naznanil. Pa kdo in kako? to je ostalo skrivnost.

Ura je odbila jednajst, in nikdo še ni mislil na spanje. Nazadnje je Kirila Petrovič rekel srdito predsedniku: „No kaj? Znaj, da do dne tu nemaš ostati, kajti moja hiša ni krčma. S tvojo spretnostjo, bratec, ne boš ujel Dubrovskega, če je to on. Odpravi se domov, pa za naprej bodi bolj nagel. Pa tudi vam je čas iti domov,“ nadaljeval je obrnivši se k drugim gostom. „Ukažiti napreči, jaz hočem spati.“

Tako neuljudno poslovil je Trojokurov svoje goste.

Trinajsto poglavje.

Minulo je nekaj časa brez vsakega znamenitega slučaja. Pa v začetku sledečega leta zgodilo

se je mnogo premen v rodovinskem življenji Kirile Petroviča.

Trideset vrst od njega nahajalo se je bogato posestvo kneza Verejskega. Knez je dolgo časa živel v tujih krajih; z vsem njegovim posestvom gospodaril je nek major v pokoji, pa ni bilo nikake zveze mej Pokrovskim in Arbatovom. Pa konci maja meseca se je vrnil knez iz inozemstva in prišel je na svoje posestvo, katerega še ni videl v svojem življenji. Vajen raznih zabav, ni mogel prenašati samote, in tretji dan po svojem prihodu podal se je obedovat k Trojekurovu, s katerim sta bila nekdanj znana.

Knez je imel kakih petdeset let, a videti je bil mnogo starši. Izobilnost vsake vrste spodkopala je njegovo zdravje in položila nanj neizbrisljiv pečat. Vzlic temu je njegova vnanjost bila prijetna in znamenita in navada, biti vedno v družbi, dajala mu je neko ljubeznivost zlasti z ženskami. On je neprestano trebal zabave, vedno se je dolgočasil. Kirila Petrovič je bil neizrečeno zadovoljen z njegovim obiskom, smatral je to za znak spoštovanja od človeka, ki pozna svet. On ga je po svojej navadi

začel gostiti z razkazovanjem svojih naprav, peljal ga je na pasji dvor. Pa knez bi se bil kmalu zadušil v pasjej atmosferi in hitel je ven, mašeč nos z robcem, napojenim z dišavami. Starinski vrt z obrezanimi lipami, štirivoglatim ribnikom in pravilnimi drevoredi mu ni dopal; on ni ljubil angleških vrtov in tako imenovane prirode, pa hvalil je in navduševal se za vse. Sluga prišel je objaviti, da je pripravljeno kosilo. Šla sta h kosilu. Knez je malo šepal, utrudil se je bil od hoje, in obžaloval je že svoj obisk.

Pa v sobani ju je srečala Marija Kirilovna — in starega labkoživca je osupnila njena lepota. Trojekurov je posadil gosta zraven sebe. Njena prisotnost oživila je kneza, bil je vesel ter posrečilo se mu je nekolikokrat, obrniti nase njeno pozornost s svojim pripovedovanjem. Po obedu nasvetoval je Kirila Petrovič jezdit na sprehod, pa knez se je izgovarjal, pokazujoč na svoje baržunaste čevljičke in šaleč se s svojo podagro. In on je nasvetoval z vozom peljati se na sprehod; zato namreč, da bi se ne ločil od svoje mile sosede. Zapregli so voz; starca in krasotica useli so se nanj. Razgovor se

ni nič pretrgal. Marija Kirilovna poslušala je z veseljem priliznjene in vesele poklone svetnega človeka. Kar na jedenkrat vprašal je Verejski Kirilo Petroviča: kaj pomeni to pogorelo poslopje, in je li njegovo? Kirili Petroviču se je zmračil obraz: spomini, ki jih je vzbujalo v njem pogorelo poslopje, neso bili prijetni. On je odgovoril, da je zdaj njegovo, prej pa je bilo Dubrovskega. „Dubrovskega,“ ponovil je Verejski: „kako, tega slovečega razbojnika?“ — Njegovega očeta, odgovoril je Trojekurov; pa tudi on je bil pravi razbojnik.

„Kam je prešel naš Rinaldo? Ali je ujet, ali je še živ?“

— Živ in svoboden. Kaj ne, knez! tudi tebe je nekaj obiskal Dubrovski?

„Da, prošlo leto je, mislim, nekaj požgal in oropal. Kaj ne, Marija Kirilovna, da bi bilo zanimljivo natančneje spoznati tega romantičnega junaka?“

— Kaj je to zanimljivega! rekel je Trojekurov: ona je že znana ž njim, dodal je smejoč se. On jo je cele tri tedne učil godbe, pa, slava Bogu, on ni ničesar vzel za to poučevanje. In Kirila Petrovič je začel pripovedovati o psevdofrancoske...

učitelji. Mariji Kirilovni je bilo, kakor bi sedela na iglah. Verejski poslušal je z veliko pazljivostjo; vse to se mu je zdelo čudno, in premenil je svoj razgovor. Ko so se vrnil, velel je zapreči kočijo, in vzlíc silnim prošnjam Kirile Petroviča odpeljal se je precej, ko so spili čaj; pa popreje je povabil Kirila Petroviča, priti z Marijo Kirilovno k njemu v gosti, in prevzetni Trojekurov mu je obljubil iz spoštovanja, jemljoč v poštev knežje dostojanstvo, dve zvezdi, 3000 duš rodovinskega premoženja, ker do neke stopinje štel je kneza Verejskega sebi ravnega.

Štirinajsto poglavje.

Dva dni po njegovem obisku odpravil se je Kirila Petrovič s hčerjo h knezu Verejskemu. Približavši se k njegovemu domu, ni mogel nagledati se čistih in prijaznih kmetskih koč in gospodske hiše, sezidane po okusu angleških gradov. Pred hišo razprostiral se je zelen travnik, po katerem so se pasle švicarske krave, zvoneč s svojimi zvonci. Širok gaj obdajal je hišo od vseh strani. Gospodar je vzprejel goste na stopnicah in podal je roko mladej krasotici. Ona je stopila v veličastno sobano,

kjer je bila pogrnjena miza za tri ljudi. Knez je peljal goste k oknu, in odprl se jim je mičen pogled. Volga tekla je mimo, po njej so plavale težko naložene ladije z razpetimi jadri, in švigali ribiški čolni, ki se jako primerno imenujejo dušegubnice. Za reko so se širila polja in vzdigovali holmi; nekaj vasij oživljalo je okolico. Potem so začeli ogledovati galerije slik, katere je nakupil knez v tujih deželah. Knez je razlagal Mariji Kirilovni njih vrednost, vsebino, zgodovino slikarjev; kazal njih odličnosti in pomanjkljivosti. Govoril ni o slikah v gladkem jeziku pedantičnega poznavatelja, pa s čuvstvom in domišljijo. Marija Kirilovna poslušala ga je z veseljem.

Šli so k obedu. Trojekurov priznaval je popolnem vina svojega Amfitrijona in umetnost njegovega kuharja, a Marija Kirilovna ni čutila najmanjšega nemira in prisiljenosti v pogovoru s človekom, ki ga je videla še samo jeden pot v življenji. Po kosilu povabil je gospodar goste na vrt. Tam so pili kavo v uti na bregu širokega jezera, posejanega z otoki. Kar se začuje godba, in čoln na šest veslov primaknil se je prav k uti. Stopili so v čoln in vozili se po jezeru, okoli otokov, obiskali

so nekatere iz njih; na jednom so našli marmorjevo ploščo, na drugem osamljeno jamo, na tretjem spominek z napisom, ki je vzbudil v Mariji Kirilovni dekliško radovednost, katere neso mogli popolnem zadovoljiti uljudna, pa pomanjkljiva kneževa pojasnila. Čas je minul, ne da bi vedeli kedaj. Začelo se je mračiti. Knez se je z izgovorom, da je hladno in rosno, hitro vrnil domov; samovar jih je že čakal. Knez poprosi Marijo Kirilovno, da naj se vede, kakor gospodinja v hiši samca. In ona nalivala je čaj, slušajoč pripovedi ljubeznivega pripovedovalca, katerih ni nikdar zmajkalo. Pri tej priči začuje se strel — in raketa razsvetli nebo . . . Knez poda Mariji Kirilovni šal, in povabi njo in Trojekurova na balkon. Pred hišo v temi plamteli so raznoobrazni ognji, vrtili in vzdigovali se kakor klasje, razlivali se kakor vodomet, padali kakor dež ali zvezdni utrinki, ugašali in znova vzplapolali. Marija Kirilovna se je veselila kakor dete. Knez Verejski se je radoval njenega velikega veselja, in Trojekurov bil je neizrečeno zadovoljen ž njim, kajti smatral je tous le frais kneza za znake spoštovanja in želje ustreči mu.

Večerja ni bila nič slabša od kosila. Gosti so se podali v sobe, za nje odločene, in drugi dan zjutraj ločili so se z ljubeznjivim knezom, obljudivši drug drugemu, da se kmalu vidijo.

Petnajsto poglavje.

Marija Kirilovna sedela je v svojej sobi in šivala na vezilnem razproji pred odprtim oknom. Ona se ni motila v svilah, kakor Konradova ljubica, ki je naredila rožo z zeleno svilo. Njena igla narejala je v kanefas brez pogrška uzorce izvirnika; dasi tudi njene misli neso bile pri delu — a daleč proč.

Pri tej priči stegnila se je neka roka skozi okno in položila pisemce na vezilni razproj, predno je mogla Marija zbrati svoje misli: In baš zdaj prišel je k njej sluga, in pozval jo k Kirili Petroviču. Ona je s trepetanjem skrila pismo v nedrije in hitela je v očetovo sobo.

Kirila Petrovič ni bil sam. Knez Verejski sedel je pri njem. Pri pojavu Marije Kirilovne ustal je knez, molče se poklonil z neko osupnenostjo, ki njemu ni bila navadna. „Pojdi semkaj, Marička,“ rekel je Kirila Petrovič. „Povedal ti bodem novico,

katera te bo, kakor se nadejam, jako razveselila. Tukaj je tvoj ženin: knez te snubi.“

Marička je okamenela; smrtna blehost pokrila je njen obraz. Ona je molčala; knez je stopil k njej, prijel jo za roko in na videz jako ganjen jo vprašal: „Ali si pripravljena osrečiti me?“ Marička je molčala.

„Pripravljena, se ve da pripravljena,“ rekel je Kirila Petrovič: „pa veš ti knez, da deklica jako težko izgovori to besedo. Nu, otroka, poljubita se, in bodita srečna.“

Marička se ni nič ganila, stari knez poljubil je njeno roko; pri tej priči ulile so se solze po njenem belem obrazu. Knezu se je zmračil obraz.

„Zdaj pa pojdi!“ rekel je Kirila Petrovič: „in posuši solze ter vrni se prav vesela. Da se dekleta jokajo pri zaroki,“ nadaljeval je, obrnivši se k Verejskemu: „to je že stara navada. Zdaj pa knez, pogovoriva se o glavnej stvari, t. j. o doti.“

Marija Kirilovna je s hrepenenjem porabila dovoljenje oddaljiti se. Tekla je v svojo sobo, zaprla se je in dala je svobodo svojim solzam, misleč, da bo žena starega kneza; on se jej je zdel zopr in odu-

ren . . . Zakon jo je strašil, kakor smrtna kazen, kakor gomila! . . . Ne, ne! ponavljala je v obupanji; rajši pojdem v samostan, rajši vzamem Dubrovskega . . . In zdaj se je spomnila na pismo, in s hrepenenjem segla je ponj, sluteč, da je njegovo. In res je bilo njegovo, in obsegalo je samo sledeče besede: „Zvečer ob desetih na prejšnjem mestu.“

Luna je svetila; selska noč bila je mirna; poredkem potegnila je kaka sapa, in tiho šumenje zaslišalo se je po vsem vrtu.

Kakor senca bližala se je mlada krasotica naznačenemu mestu snidenja. Nikogar ni bilo videti; kar se pokaže Dubrovski pred njo. „Jaz že vse vem,“ rekel je s tihim in otožnim glasom: „ali se še spominjate svoje obljube?“

— Kaj ne? Vi mi obetate pokroviteljstvo? odgovorila je Marička; pa ne jezite se: ono mene straši. Kako mi pa hočete skazati pomoč?

„Rešil vas bodem sovražnega človeka.“

— Za Boga, ne dotaknite se ga; ne predrzite se ga dotakniti, če me ljubite: jaz nečem biti kriva nikakega hudodelstva . . .

„Jaz se ga ne bom dotaknil: vaša volja je zame sveta. Vam se ima on zahvaliti za svoje življenje. Nikoli se ne zvrši nikako hudodelstvo na vaše ime. Vi morate biti čisti tudi v mojih zločinih. Pa kako vas hočem rešiti grozovitega očeta?“

— Še je upanje, jaz se nadejam ganiti ga z svojimi solzami in svojo obupnostjo. On je sicer trdovraten, pa me jako ljubi.

„Ne gojite praznega upanja: v tem bode on videl samo navadno bojazljivost in neušechnost, ki sti lastni vsem mladim dekletom, ki se ne možé po ljubezni, a po modrem proračunenji. Kaj, če on trdno sklene, osrečiti vas, kljubu vam samim? Če vas po sili peljejo k poroki ter vas izroči osoda onemoglemu možu? . . .“

— Tedaj ni moči ničesar storiti, — tedaj pridite vi po me — in jaz bodem vaša žena.

Dubrovski se je stresel; bled obraz je zarudel kakor škrlat, in ravno tisti trenutek je zopet obledel še bolj, kakor prej.

„Zberite vse moči svoje duše, prosite očeta, padite k njegovim nogam; predstavite mu grozno in žalostno bodočnost, vašo mladost, venečo zraven

onemoglega in razuzdanega moža; povejte mu, da vam bogastvo ne prinese niti jedne minute srečo; ne odjenjajte, ne bojte se njegove jeze in žuganja, dokler le ostane senca upanja; za Boga, ne odjenjajte. Ko že ne bo drugega sredstva — odločite se za strašno izjavo: povejte mu, če se ne da sprostiti . . . da se nadejate na strašno zaščito . . .“

Tu je Dubrovski zakril svoj obraz z rokama, najbrž posilile so se mu solze. Marička je plakala . . .

„Oh, grenka in bridka moja osoda!“ rekel je vzdihujoč. „Za vas bi dal življenje; gledati vas iz daljave in dotikati se vaših rok, bilo bi za me blaženstvo; a ko se mi odpira možnost, pritisniti vas na razburjeno moje srce in reči: na veke sem tvoj! moram se braniti te blaženosti; moram jo suvati od sebe z vsemi silami! Jaz ne smem pasti k vašim nogam in zahvaliti se nebesom za nerazumljivo in nezasluženo nagrado. Oh, kako bi moral sovražiti onega . . . pa čutim, da zdaj v mojem srci ni mesta za sovraštvo.“

In tiho je objel njen vitki život ter pritisnil jo na svoje srce. Ona je zaupljivo pripognila glavo na ramo mladega razbojnika — oba sta molčala.

Čas je hitel. „Čas je,“ rekla je nazadnje Marička. Dubrovskemu se je zdelo, kakor bi se bil prebudil iz spanja. Prijel je njeno roko in nataknil prstan na njo. „Kadar sklenete pribežati k meni, rekel je on: tedaj prinesite ta prstan semkaj in spustite ga v duplo tega hrasta; jaz bodem že vedel, kaj storiti.“

Dubrovski je poljubil njeno roko in skril se je za drevjem.

Šestnajsto poglavje.

Snubitev kneza Verejskega ni bila več tajnost za sosede. Kirila Petrovič dobival je čestitke; pripravljali so za svatbo. V tem je njeno obnašanje proti staremu ženinu bilo hladno in posiljeno. Knez se zato ni brigal: on ni zahteval njene ljubezni, zadovoljen je bil z njenim molčečim soglasjem.

Čas je tekel. Marička se je nazadnje odločila delovati in pisala je knezu Verejskemu. Prizadevala se je vzbuditi v njegovem srci velikodušna čuvstva; odkritosrčno mu je povedala, da ne čuti do njega najmanjše ljubezni; prosila ga je, da naj se sam odreče njenej roki, in jo tako sam varuje pred

oblastjo njenega očeta. Na skrivnem je izročila pismo knezu Verejskemu. Ta je je prečital na samem, pa nič ga ni ganila odkritosrčnost njegove neveste. Temveč čutil je neobhodno potrebo, pospešiti svatbo in zdelo se mu je potrebno, pokazati pismo svojemu tastu.

Kirila Petrovič se je razsrdil; le s težavo mogel ga je pregovoriti knez, da naj ne pokaže na noben način, da on ve za to pismo. Kirila Petrovič je obljubil, da ne bo ničesa govoril o tem, pa sklenil je, ne tratiti časa in določil je svatbo takoj na drugi dan. Knezu se je to jako pametno zdelo; šel je k svojej nevesti, rekel jej je, da ga je to pismo jako užalilo, da se pa nadeja s časom zaslužiti njeno ljubezen, da je misel, odreči se njej, pretežka zanj, in da ne čuti dovolj moči, da bi dovolil v svojo smrtno obsodbo. Potem je s spoštovanjem poljubil njeno roko ter odšel, ne da bi zinil kako besedo o sklepu Kirile Petroviča.

Jedva se je on odpeljal iz dvorišča, kar stopi njen oče notri in ukaže jej brez ovinkov, da naj bo pripravljena na jutranji dan. Marijo Kirilovno, ki je bila še vznemirjena od kneževe izjave, polile so

solze in padla je k nogam očetu. „Ljubi oče!“ zaklicala je z otožnim glasom, „ljubi oče! nikar me ne pogubite: jaz ne ljubim kneza, jaz nečem biti njegova žena“.

— Kaj to pomeni? zagrozil se je Kirila Petrovič: do zdaj si molčala in bila zadovoljna, a zdaj, ko je vse rešeno, se zmisliš ustavljati in odrekati se. Ne uganjaj neumnostij, s tem ne opraviš ničesar.

„Ne pogublajte me!“ ponovila je uboga Marička: „zakaj me gonite proč od sebe in me dajete neljubljenemu človeku? Ali ste se me naveličali? Jaz hočem ostati kakor do zdaj pri vas. Ljubi oče, vam bode težko brez mene, tem težje, ko boste pomislili, da sem nesrečna. Ljubi oče! ne silite me: jaz se nečem močiti“.

Kirila Petrovič bil je ganen, pa skrnil je svojo osupnenost in surovo jo je pahnil, rekoč:

— Vse to je neumnost, ali slišiš? Jaz bolje vem, kako in kaj je treba za tvojo srečo. Solze ti nič ne pomorejo, pojutršnjem bo svatba.

„Pojutršnjem!“ zakričala je Marička. „Moj Bog! To ni mogoče, to ne more biti! Ljubi oče,

poslušajte: če ste se že odločili, pogubiti me, tedaj najdem jaz zaščitnika, o katerem vi ne mislite; videli boste, prestrašili se boste, do česa ste me pripravili.“

— Kaj? kaj? rekel je Trojekurov: še groziš mi! groziš, dekletce? Vedi, da bom jaz s teboj naredil, kar si še ne misliš. Ali ti se predrzneš strahiti mere, malopridnica! Bomo videli, kdo bo ta zaščitnik!

„Vladimir Dubrovski,“ odgovorila je Marička v obupanji.

Kirila Petrovič je mislil, da je prišla ob pamet, in gledal jo je s strmenjem. „Dobro!“ rekel je po precej dolgem premolku: „le čakaj, kogar hočeš za rešitelja; a za zdaj sedi v tej sobi . . . do svatbe ne pojdeš ven.“ S temi besedami odšel je Kirila Petrovič in zaprl je duri.

Dolgo je plakala uboga deklica, predstavlja joč si, kaj jo čaka; pa burno objasnenje je olajšalo njeno dušo, in mirnejše je začela presojevati o svojej osodi in o tem, kaj je treba storiti. Glavna stvar bila je za njo, rešiti se sovražnega zakona; osoda razbojniške soproge zdela se jej je raj v primeri s

tem, kar jej je odločeno. Pogledala je prstan, katerega jej je dal Dubrovski. Goreče je želela sniti in posvetovati se še jeden pot pred odločilnim trenutkom na samem ž njim. Neko predčuvstvo jej je reklo, da najde zvečer Dubrovskega blizu ute na vrtu; sklenila je iti čnkat ga tja. Ko se je jelo mračiti, napravila se je Marička; pa — njene duri bile so zaprte s ključem. Hišina je odgovorila izza durij, da je Kirila Petrovič ostro prepovedal, izpustiti jo. Bila je v zaporu. Globoko razžaljena sela je k oknu, in sedela je do pozne noči, neprestano gledeč na temno nebo. Ko se je začelo daniti, je zadremala, pa vznemirjevale so njeno lahko spanje otožne sanje, in žarki vzhajočega solnca so jo prebudili.

Sedemnajsto poglavje.

Ona se je prebudila, in v prvej misli predstavila se jej je vsa groza njenega položaja. Pozvonila je; prišla je dekla in na njena vprašanja odgovorila, da je Kirila Petrovič podal se zvečer h knezu in da se je vrnil jako pozno; da je dal strog ukaz, da jo ne smejo izpustiti iz sobe, in morajo gledati na to, da ne bode z nikomur govorila; sicer pa ni

videti nikakih posebnih priprav za svatbo, razen tega, da je prepovedano popu s kakeršnim koli povodom oddaljiti se iz vasi. Po teh poročilih zapustila je Marijo Kirilovno in znova zaprla duri.

Njene besede so razljutile ujetnico. Njena glava je kipela, kri jej je vrela; sklenila je vse nanznaniti Dubrovskemu, in začela je premišljevati, kako bi odposlala prstan v duplo omenjenega hrasta. In zdaj je priletel kamenček v njeno okno, steklo je zazvenelo. Marija Kirilovna pogledala je na dvor in zagledala je Šašo, ki jej je migal. Ona je poznala njegovo udanost in obveselila se ga je. „Dober dan, Šaša; zakaj me kličeš?“

— Prišel sem, sestrice, da zvem od vas, če vam je kaj treba. Oče je jezen in prepovedal je vsej hiši ubogati vas; pa velite meni, kar hočete, vse bodem storil za vas.

„Hvala lepa, mili moj Šaša. Poslušaj me, ali veš za stari hrast z duplom pri uti?“

— Vem, sestrice.

„Če me tedaj ljubiš, teci hitro tja in položi ta prstan v duplo; pa glej, da te ne bo kdo videl.“

S temi besedami vrgla mu je prstan in zaprla je okno.

Deček je pobral prstan, v tek se spustil in v treh minutah bil je pri omenjenem drevesu. Tu se je ustavil in položil je prstan v duplo. Srečno končavši delo, hotel je to hitro poročiti Mariji Kirilovni, kar skoči nek rudečelas in raztrgan deček izza ute k hrastu in poseže z roko v duplo. Šaša je hitreje kakor veverica planil nanj, in zgrabil ga je z obema rokama.

„Kaj delaš ti tukaj?“ rekel mu je žugajoč.

— Kaj to tebe briga? odgovoril je deček, prizadevajoč oprostiti se od njega.

„Pusti ta prstan, rudečelasec,“ zakričal je Šaša; „ali ti bodem pa dal, kar ti gre.“

Namesto odgovora udaril ga je ta s pestjo po obrazu; pa Šaša ga ni spustil in zakričal je na vse grlo:

„Tatje, tatje! semkaj, semkaj!“

Deček si je prizadeval, da bi se mu iztrgal. On je moral biti kaki dve leti starši od Šaše, pa

dosti močnejši; Šaša je pa bil gibčnejši. Borila sta se nekaj minut, nazadnje je premagal rudečelasi deček. Vrgel je Šašo na zemljo, in zgrabil ga je za grlo. Pa zdaj ugrabi ga za njegove rudeče in ščetinaste lase močna roka, in vrtnar Stepan ga je vzdignil pol aršina od tal.

„Prokleti porednež,“ zakričal je mladi vrtnar: „kako, da se predrzneš býti mladega gospoda?“

Šaša skočil je kvišku in oddahnil si.

„Ti si me zgrabil pod pazduho,“ rekel je on: „tako bi me ne bil vrgel. Daj brž prstan in poberi se.“

— Kaj še, odgovoril je rudečelasec, in pri tej priči je vrteč se na jednom mestu, osvobodil svoje ščetine iz Stepanovih rok.

Zdaj se je spustil v beg, pa Šaša ga je kmalu dohitel, sunil ga je v hrbet, da se je deček zvalil na vse štiri. Vrtnar ga je zopet zgrabil in zvezal s pasom.

„Daj mi prstan!“ kričal je Šaša.

„Počakaj, gospod,“ rekel je Stepan: „peljala ga bova k oskrbniku, da ga kaznuje.“

Vrtar peljal je ujetnika na gospodski dvor, a Šaša ga je spremljal, nemirno pogledujoč svoje hlače, ki so bile vse raztrgane in pomazane. Srečali so Kirilo Petroviča, idočega ogledovat svoje staje.

„Kaj je to?“ vprašal je Stepana.

Stepan mu je v kratkih besedah povedal, kaj se je zgodilo.

Kirila ga je pazljivo poslušal.

„Ti malopridnež,“ rekel je Šaši: „zakaj si se pretepal ž njim?“

— Ukral je iz dupla prstan, ljubi oče; ukažite mu, dati mi prstan nazaj.

„Kak prstan? iz kakega dupla?“

— Da, meni Marija Kirilovna oni prstan . . .

Šaša je bil ves zmešan, in se je vedno bolj zamotal. Kirila Petrovič se je zjezil, in rekel je zmajajoč z glavo:

„Tu je Marija Kirilovna zamotana vmes. Povej mi vse, če ne, te pretepem s palico, da svojih udov ne boš poznal.“

— Za Boga, ljubi oče . . . Meni ni Marija Kirilovna ukazala ničesar.

„Stepan pojdi in ureži mi dobro gibčno brezovo šibo.“

— Stojte, ljubi oče, jaz bodem vse povedal. Danes zjutraj letal sem po dvorišči, a sestrica Marija Kirilovna odprla je okno, in jaz sem tekel pod okno, in njej je po nesreči pal prstan na tla, in jaz sem ga skril v duplu in . . . in ta rudečelasi deček hotel ga je ukrasti.

„Po nesreči jej je pal? ti si ga hotel skriti . . .? Stepan! hitro po šibo!“

— Ljubi oče, počakajte, saj bom vse povedal. Sestrica Marija Kirilovna velela mi je teči k hrastu in položiti prstan v duplo; jaz sem tekel in skril prstan v duplo, a ta grdi deček . . .

Kirila Petrovič obrnil se je h grdemu dečku in vprašal ga je žugajoč mu: „Čegav si?“

— Jaz sem sluga gospoda Dubrovskega, odgovoril je on.

Obraz Kirile Petroviča se je zmračil.

„Ti tedaj ne priznavaš mene za gospoda . . . dobro. A kaj si delal na mojem vrtu?“

— Maline sem kral.

„Oho! kakeršen je gospod, tak je sluga; kakeršen je pop, taka je fara; ali maline rastejo pri meni na hrastih? kje si to slišal?“

Deček ni ničesar odgovoril.

— Ljubi oče, ukažite mu dati mi prstan, rekel je Šaša.

„Molči, Aleksander!“ odgovoril je Kirila Petrovič; „midva se bova že pozneje zgovorila. Pojdi v svojo sobo. Ti, porednež, ti si, kakor se vidi, zvita buča; če ti meni vse poveš, ne bodem te tepel, dal ti bodem še petico za orehe. Daj prstan in pojdi.“ Deček je odprl pest in pokazal, da v roki nema ničesar. „Sicer bodem naredil s teboj, kar ne pričakuješ. Nu!“

Deček ni odgovoril niti besede, stal je s povešeno glavo in držal se, kakor bi bil nor.

„Dobro!“ rekel je Kirila Petrovič . . . „zaprite ga kam in glejte, da ne bo ubežal, če ne, bodem vsem slekel kožo.“

Stepan odpeljal je dečka v golobnjak, in ukazal je paziti nanj starej tičarici Agafiji.

„Zdaj ni nikakega dvoma: ona je bila še vedno v zvezi z Dubrovskim. Kaj, ko bi ga res klicala na pomoč?“ — mislil si je Kirila Petrovič, hodeč gori in doli po sobi in žvižgajoč: „Grom zmage razlegaj se!“ Zdaj sem saj našel njegove gorke sledi, zdaj nam ne uide. Porabili bomo to priložnost . . . Pst! zvonček: slava Bogu, to je sodnijski predsednik. Pripeljite semkaj ujetega dečka.“

V tem se je voz pripeljal na dvorišče, in nam še znan predsednik prišel je v sobo.

„Slavna novica! rekel je Kirila Petrovič: „jaz sem ujel Dubrovskega.“

— Slava Bogu, vaša prevzvišenost! rekel je predsednik z veselim obrazom. Kje je?

„To je, ne Dubrovskega, a jednega njegovih tovarišev. Brž ga pripeljejo. On bo nam pomagal ujeti svojega atamana. Tu so ga pripeljali.“

Predsednik pričakujoč groznega razbojnika, bil je osupnen, ko je zagledal trinajstletnega dečka jako slabe vnanjosti. Z dvomom obrnil se je h Kirili Petroviču, pričakujoč pojasnenja. Kirila Petrovič mu je začel pripovedovati, kaj se je zjutraj zgodilo, ne da bi bil kaj omenil Marije Kirilovne.

Predsednik ga je pazljivo poslušal, vsako trenutje pogledujoč malega zanikrneža, ki se je delal neumnega, in se na videz ni nič zmenil za vse, kar se je godilo okrog njega.

— Dovolite, vaša prevzvišenost, da se pogovorim z vami na samem, rekel je predsednik.

Kirila Petrovič peljal ga je v drugo sobo in zaprl je za seboj duri.

Čez pol ure prišla sta zopet v sobano, kjer je ujetnik čakal, kako se bo rešila njegova osoda.

— Gospod je hotel, rekel je predsednik, posaditi te v mestno ječo, pretepsti te s šibami in poslati v pregnanstvo; pa jaz sem se potegnil zate in sprosil ti odpuščenja. Razvežite ga!

Dečka so razvezali.

— Zahvali se gospodu, rekel je predsednik.

Deček je stopil k Kirili Petroviču in poljubil mu roko.

„Pojdi domov,“ rekel je Kirila Petrovič: „pa za naprej ne kradi malin po duplih.“

Deček je odšel, veselo je skočil s stopnic in spustil se v beg, ne ozirajoč se, čez polje v Kistenjovko. Prišedši do vasi, ustavil se je pri polpodrtej

koči, prvej od kraja, in potrkal je na okno. Okno se je odprlo in neka starka se je prikazala.

„Babica, dajte mi kruha!“ rekel je deček: „od jutra še nesem nič jedel, kar od glada umiram.“

— Oh! ali si ti Mitja? Kje si se bil pa zgubil, hudiček? odgovorila je starka.

„Bodem že pozneje povedal, babica; za Boga, dajte mi kruha!“

— Le pojdi v kočo.

„Nemam časa, babica: teči moram še nekam. Kruha mi daj. Zaradi Jezusa Kristusa križanega, daj mi kruha.“

— Tak potepuh, godrnjala je starka: na, tu imaš kos kruha, in pomolila mu je kos skozi okno.

Deček je z veseljem ugriznil, in zvečeč šel je počasi dalje.

Začelo se je mračiti. Mitja jo je zavil mej vrtil in kozolci v Kistenjovski gozdič. Prišedši do dveh smrek, stoječih kakor dva prednja gozdna stražnika, se je ustavil ter pogledal na vse strani; potem je zažvižgal, da je vse skozi ušesa letelo in začel je poslušati; lahko in dolgo žvižganje zaslišalo se je

za odgovor; nekdo je prišel iz gozdiča in se mu je približal.

Osemnajsto poglavje.

Kirila Petrovič hodil je gori in doli po sobani in glasno žvižgal, kakor po navadi, svojo pesen. Vsa hiša bila je po konci; sluge in dekleta so begali semtertja. Na dvorišči se je gnjetil narod. V oblačilnici mlade gospodarice je pred zrkalom neka gospa, okrožena z deklami, opravljala blede negibljivo Marijo Kirilovno; njena glava se je uklanjala in medlo omahovala pod težo brilantov; lahko se je zganila, ko jo je zbodla neprevidna roka, pa molčala je, ravnodušno gledajoč v strop. *zrcalo.*

„Ali boste že skoraj gotovi?“ razlegel se je v durih glas Kirile Petroviča.

— Koj! odgovorila je dama. Marija Kirilovna, ustanite in pogledjte se, če je dobro? Marija Kirilovna je ustala, pa ni ničesar odgovorila. Duri so se odprle. Nevesta je napravljena, rekla je dama Kirili Petroviču: ukažite zapreči voz.

„Z Bogom!“ odgovoril je Kirila Petrovič, in — vzal je razpelo — „pojdi k meni, Marička,“ rekel je z ganljivim glasom, „blagoslavljam te . . .“

Uboga deklica pala je na koleno in zjokala se je. „Ljubi oče . . . ljubi oče . . .“ jecljala je, in polile so jo solze, njen glas je zamiral. Kirila Petrovič hitel je blagosloviti jo; in vzdignili so jo ter odnesli na voz. K njej ste se useli namestnica matere in jedna dekla. Peljali so se v cerkev. Tam jih je čakal ženin. Šel je nevesti nasproti, in osupnila ga je njena bledost in njen čuden obraz. Šli so v hladno, prazno cerkev; za njimi zaprli so duri. Duhovnik stopil je od oltarja, in precej je začel. Marija Kirilovna ni ničesar videla, ničesar slišala; mislila je samo na jedno stvar celo jutro: pričakovala je Dubrovskega. Ko se je duhovnik obrnil k njej z navadnim vprašanjem, se je zganila in otrpnela; vedno se je opotavljala, še vedno je čakala. Duhovnik spregovoril je nepreklicljive besede, ne da bi čakal odgovora.

Obred je bil končan. Ona je začutila hladen poljub nemilega soproga; poslušala je priliznjene čestitke navzočnih, in še vedno ni mogla razumeti, da je njeno življenje za zmirom uklenjeno, da je Dubrovski ni osvobodil. Knez se je obrnil k njej z laskavimi besedami — ona ga ni razumela; šli so

iz cerkve, v lopi so se gnjetli Pokrovski kmetje. Njene oči so se hitro ozrle po njih, in z nova se je je polastila prejšnja neobčutljivost. Mlada dva sta se vkupe usela v voz in odpeljala se na knežev dom, kamor se je že prej odpeljal Kirila Petrovič, da bo pozdravil novo zakonsko dvojico. Na samem z mlado ženo kneza ni prav nič plašil njen hladni pogled. Začel jo je dolgočasiti s sladkimi izjavami in smešnim navdušenjem. Njegove besede bile so priproste in neso zahtevale odgovorov. Tako sta se že vozila kakih trideset vrst. Kouji so ju hitro nesli po neravnih stranskih potih, in voz se ni skoraj nič tresel na svojih angleških peresih. Kar zaoré strašni kriki: voz se ustavi, in obstopi ga tolpa oboroženih ljudij. Polnašempljen človek odpre vratica na onej strani, kjer je sedela kneginja rekoč: „vi ste svobodni! pojdite ven!“

„Kaj to pomenja?“ zakričal je stari knez: „kdo si ti?“ . . .

„To je Dubrovski,“ odgovorila je kneginja.

Knez je, ne izgubivši zavednosti, potegnil iz stranskega žepa potni samokres, in ustrelil je našemljenega razbojnika. Kneginja je s strahom zakri-

čala in zakrila si obraz. Dubrovski bil je ranjen v ramo; kri se mu je ulila. Knez je, ne izgubivši trenutka, potegnil drug samokres. Pa neso mu dali časa ustreliti; vratica na njegovej strani odpró se siloma, in nekaj silnih rok izvleklo ga je iz voza in izvilo mu samokres. Nad njim zabliskali so se noži . . .

„Ne dotaknite se ga,“ zakričal je Dubrovski, in mračni njegovi tovariši so odstopili. „Vi ste svobodni!“ nadaljeval je Dubrovski, obrnjen k bledej kneginji.

„Ne!“ odgovorila je ona: „prepozno je, jaz sem že poročena, jaz sem kneževa žena.“

„Kaj govorite!“ zakričal je z obupanjem Dubrovski: „ne! vi neste njegova žena, vi ste bili prisiljeni, vi neste privolili . . .“

„Jaz sem privolila, jaz sem prisegla,“ rekla je ona odločno. „Knez je moj mož, ukažite oprostiti ga in pustite me ž njim. Jaz vas nesem goljufala, čakala sem do zadnjega trenutka . . . pa zdaj, povem vam, je prepozno. Pustite naju.“

Pa Dubrovski je že ni slišal; bolečina ran in silna razburjenost njegove duše odvzeli ste mu vse sile. Pal je pri kolesu in razbojniki so ga okrožili.

Zamogel jim je povedati še nekaj besed; posadili so ga na konja, dva izmej njih sta ga držala, tretji je pa prijel konja za uzdo, in odjezdili so v stran; pustili so voz na sredi ceste, kneževe ljudi zvezane in konje izprežene, pa ničesar neso oropali in prelili neso jedne kaplje krvi za kri svojega atamana.

Devetnajsto poglavje.

Sredi temnega gozda, na malej gozdnej trati vzdigovala se je majhna trdnjava iz prsti, obstoječa iz zasipa in rova, za katerima je bilo nekaj šotorov in koč. Na dvoru je bilo mnogo ljudij, katere si po raznoobraznosti njih obleke in občnem oboroženji precej spoznal za razbojnike; obedovali so sedé brez kap okrog skupnega kotla. Na nasipu sedel je na tleh stražnik zraven majbnega topa. Prišival je za plato na neki del svoje obleke, vodil je šivanko s spretnostjo, ki je izdajala izurjenega krojača, in vedno je pogledoval na vse strani.

Če tudi je že nekaterokrat šel vrč okrog od rok do rok, vender je vladalo čudno molčanje v vsej tolpi; razbojniki so odkosili; drug za drugim je ustal in odmolil k Bogu; nekateri so se razšli po

šotorih, drugi so se razkropili po gozdu, ali pa po ruskej navadi ulegli se in malo zaspali.

Stražnik končal je svoje delo, otresel je od sebe orodje, z veseljem je pogledal zaplato, zataknil je iglo v rokav, usel se je na top in začel je peti na ves glas staro pesem :

„Ne šumi ti, matj
Zelena dubrovuška.“

In zdaj so se odprle duri jednega šotora, in starka v belej čepici, čisto in nališpano opravljena, pokazala se je na pragu. „Nehaj Stepan,“ rekla je nejevoljna: „gospod spi, a ti pa vedno kričiš; ali nemaš niti vesti, niti čuvstva?“

„Kriv sem, Petrovna,“ odgovoril je Stepan: „dobro, zdaj ne bodem več, naj le počiva gospod, da se prej ozdravi.“ Starka je odšla in Stepan začel je hoditi gori in doli po nasipu.

V šotoru, iz katerega je prišla starka, ležal je na hladnej postelji za zastorom ranjeni Dubrovski. Pred njim na mizi ležali so njegovi samokresi, in sablja visela je na vratih. Šotor bil je pokrit in obvešen z dragimi preprogami; v kotu stala je srebrna

ženska toaletna miza. Dubrovski držal je v rokah odprto knjigo, a njegove oči bile so zaprte. In starka gledala je nanj izza zastora, pa ni mogla vedeti, ali je zaspal, ali samo zamislil se.

Na mah se je stresel Dubrovski. V trdnjavi nastal je nemir, Stepan pomolil je glavo k njemu skozi okno. „Milostljivi gospod, Vladimir Andrejevič!“ zakričal je: „naši nam dajó znak, iščejo nas.“

Dubrovski je skočil s postelje, zgrabil je puško in šel iz šotora. Razbojniko so se s hrupom gnjetli po dvoru; ko se je prikazal Dubrovski, navstal je globok molk. „Ali so vsi tukaj?“ vprašal je Dubrovski.

„Vsi, razen ogleduhov,“ odgovorili so.

„Pojdite na svoja mesta!“ zakričal je Dubrovski, in razbojniko zaseli so odločena mesta. Zdaj so pritekli trije ogleduhi k vratim. Dubrovski šel jim je naproti. „Kaj je takega?“ vprašal jih je.

„Vojaki so v gozdu,“ odgovorili so: „nas hočejo okrožiti.“

Dubrovski je ukazal zapreti vrata in šel je sam ogledat top. V gozdu zaslišalo se je nekaj

glasov, ki so se bližali. Razbojniki so tiho pričakovali. Prikazali so se štirje vojaki iz gozda, in hitro so se umaknili, dajoč znak svojim tovarišem. „Pripravite se na boj!“ zaklical je Dubrovski, in mej razbojniki nastal je strašen hrup. Z nova je vse utihnilo. Zdaj se zasliši šum bližajočega se krdela, orožje zabliskalo se je mej drevjem; kakih poldrugi sto mož usulo se je iz gozda in kričanjem planilo na nasip. Dubrovski zažgal je top; strel se je posrečil — jednemu je odtrgalo glavo, dva sta bila ranjena. Mej vojaki nastala je velika zmešnjava, pa častnik skočil je naprej, vojaki udrli so jo za njim, in poskakali so v rov. Razbojniki so streljali s puškami in samokresi, in s sekirami branili nasip, na katerega so lezli razjarjeni vojaki, pustivši v rovu kakih dvajset ranjenih tovarišev. Unel se je boj s pestmi. Vojaki so že stali na nasipu — razbojniki so se začeli umikati; pa Dubrovski je skočil k častniku, nastavljal mu je samokres na prsi in ustrelil. Častnik se je zvrnil na tla, nekaj vojakov prišlo ga je za roko in hitelo odnesti ga v gozd; drugi so se pa ustavili, ko so zgubili načelnika. Spodbujeni razbojniki porabili so ta trenutek neod-

ločnosti, prijeli so jih in potisnili v rov; oblegovalci so pobegnili; razbojniki planili so s krikom za njimi. Zmaga je bila odločena. Dubrovski, zanašajoč se na popolno razbitje sovražnika, ustavil je svojce in zaprl se v trdnjavo, podvojil je straže, prepovedal je, da se nikdo ne sme oddaljiti, in ukazal pobrati ranjence.

Poslednji dogodki obrnili so resno pozornost oblastij na predrzna ropanja Dubrovskega. Poizvedeli so za njegovo bivališče. Odposlana je bila stotnija vojakov, da ga ujame živega ali mrtvega. Ujeli so nekaj njegovih ljudij in zvedeli so od njih, da že Dubrovskega ni bilo mej njimi. Nekaj dni po više povedanem dogodku zbral je on svoje tovariše, objavil jim, da jih misli za zmiraj zapustiti, ter jim svetoval spreobrniti svoje življenje. „Obogateli ste pod mojim vodstvom, vsak izmej vas ima potni list, da more brez nevarnosti priti v kako oddaljeno gubernijo in tam preživeti ostalo življenje s poštenim delom in v obilnosti. Pa vi ste vsi malo-bridneži, in najbrž nečete opustiti vašega rokodelstva.“ Po tem govoru jih je zapustil, vzal je seboj jednega samega. . . Nikdo ni vedel, kam je šel. Z začetka dvomili so o resničnosti njihovih izpovedo-

vanj, — udanost razbojnikov svojemu atamanu bila je znana: zato so mislili, da ga hočejo samo rešiti; pa pozneje se je pokazalo, da so govorili resnico. Strašni obiski, požari in ropanja so se prekratila; pota bila so svobodna. Po drugih poročilih se je izvedelo, da je Dubrovski potegnil jo v inozemstvo.

(Konec.)

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS 2

00000209919

